

Nytkö pitäisi olla valmis?

Oma matkani teatteriopettajan
maisteriohjelmassa

LAURA HURME

TEATTERIOPETTAJAN MAISTERIOHJELMA

Nytkö pitäisi olla valmis?

Oma matkani teatteriopettajan
maisteriohjelmassa

LAURA HURME

TIIVISTELMÄ

Päiväys:

TEKIJÄ Laura Hurme		KOULUTUS- TAI MAISTERIOHJELMA Teatteriohjeittajan maisteriohjelma	
KIRJALLISEN OSION / TUTKIELMAN NIMI Nytkö pitäisi olla valmis?		KIRJALLISEN TYÖN SIVUMÄÄRÄ (SIS. LIITTEET) 60 s.	
TAITEELLISEN / TAITEELLIS-PEDAGOGISEN TYÖN NIMI Taiteellisen työn nimi tähän mahd. teostietoineen (tekijät, ensi-ilta, paikka) Täytä myös erillinen kuvailulomake. Taiteellinen osio on suoritettu TeaKissa ☐ Taiteellinen osio on suoritettu muualla (tekijänoikeuksista on sovittu) ☐			
Kirjallisen osion/tutkielman saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä ☒ Ei ☐	Opinnäytteen tiivistelmän saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä ☒ Ei ☐
Päästessäni teatteriohjeittajan maisteriohjelmaan 2013, päätavoitteeni oli tulla koulutuksen myötä paremmaksi opettajaksi. Jotta tämä olisi mielestäni mahdollista, oli itselleni tärkeää ymmärtää ensin, mitä hyvä opettaja tarkoittaa. Tekevätkö pedagogiset opinnot opettajasta paremman? Tähän aiheeseen tartuin seminaarityössäni Älä tule paha ope, tule hyvä ope (2014), johon myös haastattelin kolmea teatteriohjeittajan maisteriohjelmaa valmistunutta. Pyrin selvittämään, mitä käsityksiä valmistuneilla oli teatteriohjeittajan maisteriohjeittajan merkityksestä heidän työelämänsä ja teatteriohjeittajuuteensa. Seminaarityössäni pohdin myös seuraavanlaisia kysymyksiä: mitä opiskellaan (taidepedagogiikka), missä opiskellaan (Teatterikorkeakoulu) sekä miksi opiskellaan (kohti hyvää opettajuutta)? Tämä seminaarityö on nyt tässä opinnäytetyössäni pohjana. Sen lisäksi, että käyn läpi seminaarityössäni esiin tulleita pohdintoja, pyrin myös löytämään jotain uutta. Seminaarityön jälkeen pyrin avaamaan sekä identiteetin että opettajan ammatti-identiteetin käsitteitä. Mitä nämä käsitteet tarkoittavat ja mitä kaikkea nämä käsitteet voivat sisältää? Miten suuri merkitys näillä käsitteillä on teatteriohjeittajan maisteriohjeittamassa opiskellessa? Vaikka kyseessä on kaksi todella suurta aihetta, enkä kykene kuin raapaisemaan niiden pintaa, olivat nämä käsitteet mielestäni tärkeää nostaa tässä opinnäytetyössäni esiin. Viimeisenä tässä opinnäytetyössäni käyn läpi omaa matkaani teatteriohjeittajan maisteriohjeittamassa. Avaan ensin tavoitteitani ennen opintojen aloittamista ja sen jälkeen kerron, mitä kirjoitin itselleni kirjeeseen opintojen alussa (tämä kirje postitettiin itselle ensimmäisen lukuvuoden päätyttyä). Näiden jälkeen käyn läpi ensin ensimmäisen lukuvuoden ja sitten toisen lukuvuoden kohokohdat. Pyrin löytämään opinnoistani ne hetket, jolloin minussa on tapahtunut jotain. Tämän työn yhtenä tavoitteena on myös kyetä sanallistamaan näitä hetkiä. Mitä niissä hetkissä on tapahtunut ja miksi juuri ne hetket ovat nousseet muita hetkiä tärkeämmiksi? Mitkä hetket ovat olleet niitä, kun olen liikahtanut lähemmäksi omaa tavoitettani, kohti parempaa opettajuutta? Sitteen, kun tämä opinnäytetyö on valmis, haluaisin tiedostaa, ymmärtää ja sanallistaa sen, mitä olen teatteriohjeittajan maisteriohjeittamalta saanut. Olenko saavuttanut niitä tavoitteita, mitkä itselleni asetin ennen opintojani vai ovatko tavoitteet kenties muuttuneet? Tämän opinnäytetyön lopussa toivon ymmärtäväni, mistä olen lähtenyt liikkeelle ja missä olen nyt.			
ASIASANAT Teatteri, opettajuus, taidepedagogiikka, identiteetti, ammatti-identiteetti, tiedostaminen Teatteriohjeittaja, Teatterikorkeakoulu, opettajan ammatti-identiteetti, taiteilijuus			

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	9
SEMINAARITYÖ: ÄLÄ TULE PAHA OPE, TULE HYVÄ OPE	12
<i>Mitä opiskellaan?: Taidepedagogiikka</i>	12
<i>Missä opiskellaan: Teatterikorkeakoulu</i>	15
<i>Miksi opiskellaan?: Kohti hyvää opettajuutta?</i>	17

OPETTAJAN IDENTITEETTI	21
<i>Mitä on identiteetti?</i>	21
<i>Mitä on opettajan ammatti-identiteetti?</i>	24

OMA MATKANI	30
<i>Ennen opiskelun aloitusta</i>	30
<i>Kirje itselle</i>	31
<i>Ensimmäinen vuosi</i>	33
<i>Toinen vuosi</i>	47

MISSÄ MENNÄÄN NYT?	53
LÄHTEET	58
LIITTEET	60
<i>Opinnäytetyössä käytetty aineisto</i>	60
<i>Taidepedagogiikan laitoksen perustaminen sekä elämänkaari</i>	61
<i>Seminaarityön haastattelukysymykset</i>	66
<i>Teatteriopettajan maisteriohjelma, ykkösvuosikurssin mallihops</i>	67

JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössäni pohdin, onko matkani teatteriopettajan maisteriohjelmassa vienyt minua kohti hyvää opettajuutta. Mistä olen lähtenyt liikkeelle, mitkä hetket opinnoissa ovat olleet merkittäviä ja missä olen nyt? Millainen teatteriopettaja haluan olla?

Hyvyyden määritelmä opettajuudessa on kiinnostanut minua jo pitkään. Omat kokemukseni teatterialan opettajista ja ohjaajista, niin teatterinharrastajana kuin teatterialan opiskelijanakin, ovat herättäneet kysymyksen siitä, tekevätkö pedagogiset opinnot opettajasta tai ohjaajasta paremman, hyvän. Onko ollut sattumaa, että ne teatterialan opettajat ja ohjaajat, jotka ovat saaneet minusta eniten irti, ovat olleet pedagogisesti koulutettuja? Onko sattumaa, että ne opettajat ja ohjaajat, jotka ovat aiheuttaneet minulle eniten ahdistusta ja pelkotiloja, eivät ole omanneet pedagogin pätevyyttä?

Ensimmäisen kerran aloin tutkia asiaa opiskellessani Turun Taideakatemiassa teatteri-ilmaisun ohjaajaksi. Vuonna 2010 kirjoittamani opinnäytetyö Teatteri-ilmaisun ohjaajan roolinaulakko sivusi jo aihetta teatteri-ilmaisun ohjaajan näkökulmasta. Siinä työssäni pohdin, millainen on hyvä teatteri-ilmaisun ohjaaja. Samat pohdinnat hyvyydestä ovat seuranneet minua myös teatteripedagogiikan opinnoissani, vaikka kysymys nyt onkin, millainen on hyvä opettaja ja mistä elementeistä hyvä opettajuus koostuu?

Toisen kerran tartuin aiheeseen teatteriopettajan maisteriohjelman ensimmäisenä lukuvuotena kirjoittamassani seminaarityössä *Älä tule paha ope, tule hyvä ope* (2014). Tätä seminaarityötä tulen käyttämään tämän opinnäytetyön pohjana. Seminaarityössäni haastattelin kolmea teatteriopettajan maisteriohjelmasta valmistunutta ja tutkin, mitä käsityksiä heillä on teatteriopettajan maisteriohjelman merkityksestä heidän työelämäänsä sekä heidän teatteriopettajuuteensa. Heidän kanssaan käydyt keskustelut herättivät minussa paljon ajatuksia ja nyt opinnäytetyössäni haluan osittain pohtia näitä samoja kysymyksiä omalta osaltani.

Tässä opinnäytetyössäni käytän osittain samaa kirjallisuutta kuin seminaarityössäni. Sen lisäksi käytän seminaarityössäni keräämääni haastattelumateriaalia. Uutena keskustelukumppanina minulla on Katariina Stenbergin kirjoittamaa kirja Riittävän hyvä opettaja (2011), johon törmäsin vasta seminaarityön jälkeen. Tästä kirjasta löysin hyvää pohdintaa esimerkiksi opettajan identiteetistä sekä opettajan etiikasta.

Oman matkani aineistona minulla on pääsykokeisiin valmistautuessani kirjoittamiani muistiinpanoja, koulun alussa kirjoittamani kirje itselleni (kirjoitimme jokainen itsellemme kirjeen ja pyrimme vastaamaan kysymyksen: Mistä tiedän, että olen onnistunut opinnoissani, kun arvioin niitä kahden vuoden kuluttua?), muistiinpanoja ja päiväkirjamerkintöjä opintojeni ajalta, työharjoitteluiden työpäiväkirjoja ja palautteita sekä omia vastauksiani niihin kysymyksiin, mitä seminaarityössäni esitin teatteriopettajan maisteriohjelmasta valmistuneille.

Tässä työssäni käyn siis lyhyesti ensimmäisenä läpi seminaarityön pääkysymykset: mitä opiskellaan (taidepedagogiikka), missä opiskellaan (Teatterikorkeakoulu) ja miksi opiskellaan (kohti hyvää opettajuutta). Näihin liitän mukaan haastatteluistani saamaani materiaalia. Mitä ajatuksia minulle herää valmistuneiden vastauksista liittyen teatteriopettajan maisteriohjelmaan? Sen lisäksi, että käyn läpi niitä pohdintoja, joita tein seminaarityössäni, pyrin löytämään myös uusia ajatuksia seminaarityössäni esiintyneisiin kysymyksiin.

Seminaarityön avaamisen jälkeen pohdin seuraavaksi tässä opinnäytetyössäni identiteetin käsitettä sekä opettajan ammatti-identiteettiä. Mitä nämä käsitteet tarkoittavat ja mitä kaikkea nämä käsitteet voivat sisältää? Miten suuri merkitys näillä käsitteillä on teatteriopettajan maisteriohjelmassa opiskellessa? Vaikka kyseessä on kaksi todella suurta aihetta, enkä kykene kuin raapaisemaan niiden pintaa, olivat nämä käsitteet mielestäni tärkeää nostaa tässä opinnäytetyössäni esiin.

Viimeisenä käyn läpi omaa matkaani teatteriopettajan maisteriohjelmassa. Pyrin löytämään opinnoistani ne hetket, jolloin minussa on tapahtunut jotain. Tämän työn yhtenä tavoitteena on myös kyetä sanallistamaan näitä hetkiä.

Mitä niissä hetkissä on tapahtunut ja miksi juuri ne hetket ovat nousseet muita hetkiä tärkeämmiksi? Mitkä hetket ovat olleet niitä, kun olen liikahtanut lähemmäksi omaa tavoitettani, kohti parempaa opettajuutta?

Tämän opinnäytetyön loppuessa haluaisin tiedostaa, ymmärtää ja sanallistaa sen, mitä olen teatteriopettajan maisteriohjelmalta saanut. Olenko saavuttanut niitä tavoitteita, mitkä itselleni asetin ennen opintojani vai ovatko tavoitteet kenties muuttuneet? Ovatko pedagogiset opinnot tehneet minusta paremman teatteriopettajan? Tämän opinnäytetyön lopussa toivon ymmärtäväni, mistä olen lähtenyt liikkeelle ja missä olen nyt.

SEMINAARITYÖ: ÄLÄ TULE PAHA OPE, TULE HYVÄ OPE

Seminaarityössäni (2014) tutkin siis sitä, mikä merkitys teatteriopettajan maisteriohjelmalla on ollut koulutuksesta valmistuneille. Tätä tutkimusta varten haastattelin kolmea valmistunutta (Sami Nieminen, Sofia Koski sekä Irene Kajo), jotka ovat opiskelleet teatteriopettajan maisteriohjelmassa 2001–2011 välisenä aikana. Haastatteluiden lisäksi pohdin kolmea kysymystä: mitä opiskellaan, missä opiskellaan sekä miksi opiskellaan. Seuraavissa kappaleissa käyn näitä kysymyksiä läpi samalla liittäen näihin kysymyksiin myös teatteriopettajan maisteriohjelmasta valmistuneiden pohdintoja sekä omia pohdintojani saamastani materiaalista. Käyttämäni haastattelukysymykset olen laittanut tämän opinnäytetyön liitteeksi. Tarkoitus on kerrata seminaarityössäni löytämiäni asioita sekä ehkä löytää myös jotain uutta itselleen tutusta materiaalista.

Mitä opiskellaan?: Taidepedagogiikka

Jo seminaarityössäni olisin halunnut tutkia enemmän teatteripedagogiikkaa kuin taidepedagogiikkaa, mutta yhä edelleen törmään siihen, ettei teatteripedagogiikasta ja sen käsitteestä löydy tarpeeksi kirjallisuutta. Kuten seminaarityössäkin jo totean, laajensin oman tutkimukseni koskemaan taidepedagogiikkaa, johon sisällytän myös teatteripedagogiikan. Usein omassa työssäni teatteriopettajana käytän itsekin teatterin lisäksi myös esimerkiksi musiikkia, tanssia ja laulua. Seminaarityössäni käsittelin taidepedagogiikkakäsitettä yleisesti enkä paneutunut käsitteiden taidepedagogiikka, -kasvatus tai – opetus välisiin eroihin. (Hurme 2014, 8-11)

Taiteen ja pedagogiikan välillä saatetaan nähdä ristiriitoja, koska toisin kuin taide, pedagogiikka nähdään usein hallittuna ohjaamisena ennalta määrättyihin tavoitteisiin. Kun taide ja pedagogiikka yhdistyvät, on molemmille annettava tilaa. On ymmärrettävä, että sekä taide että pedagogiikka ovat yhtä arvokkaita. (Anttila et al. 2011, 5-6)

Itselleni avautui vasta opiskelujeni toisena lukuvuotena osallistuessani soolotyöpajaan, kuinka tärkeää taidepedagogiikan opinnoissa on oma taiteilijuus. Olin keskittynyt voimakkaasti kehittämään omaa opettajuuttani, etten hahmottanut sitä, kuinka tärkeää on tuntee myös oma taiteilijaidentiteettinsä taideopettajana. Soolotyöpajan kokemuksiin palaan myöhemmin luvussa Oma matkani.

Taidepedagogiikassa voi olla kyse sekä taiteen avulla kasvattamisesta että kasvusta tai kasvatuksesta taiteeseen (Rissanen 2002, 13). Sen lisäksi se voi sisältää tavoitteellisen taidekasvatuksen koulutuksen sekä koulutuksen ammattimaiseen taiteessa toimimiseen (Varto 2011, 27). Oli koulutus mikä tahansa, taidekasvatusta ovat kaikki ne tilanteet, ”joissa opetetaan toimimaan taiteen menetelmin ja arvioidaan tämän toiminnan sattuvuutta ja tuloksia” (Varto 2011, 22).

Kun puhutaan pedagogiikasta, hyvin tärkeässä osassa on oppija. Pedagogin on tärkeää ymmärtää, että oppilaan kokemus ja tulkinta ovat aina ainutlaatuisia. (Anttila et al. 2011, 6-7) Kun puhutaan teatterikasvatuksesta, on tärkeää muistaa, että ensimmäiset kokemukset teatterin parissa vaikuttavat meihin voimakkaasti. Nämä kokemukset vaikuttavat siihen, millaisia teatterin ystäviä maassamme kehitty, koska ensimmäiset kokemukset ohjaavat meitä joko teatterin pariin tai siitä pois. Sen lisäksi teatteriopetuksella voimme lähestyä sellaisia alueita kuten tunteet, joihin on yleensä opetuksessa vaikeaa päästä. (Eskelinen 2002, 37–39) Tämän kaiken voi laajentaa koskemaan myös taidepedagogiikkaa. On tärkeää hahmottaa, että taidepedagogiikkaa voi käyttää sekä taiteen opettamiseen että taiteen avulla opettamiseen. (Hurme 2014, 10)

Vuorovaikutus on toinen tärkeä osa taidepedagogiikkaa, koska opettaja on vuorovaikutuksessa oppilaansa kanssa aina oppimistapahtumassa. Myös taide itsessään sisältää vuorovaikutussuhteen. (Korhonen 1993, 42–43)

Vuorovaikutus nousi esille myös valmistuneiden haastatteluissa. Esimerkiksi Sami Nieminen (7.3.2014) piti ihmisten kohtaamista osana teatteripedagogiikkaa. Itse pidän vuorovaikutusta yhtenä tärkeimmistä tekijöistä opettajantyössä (Hurme 2014, 8). ”Kun luokassa vallitsee turvallinen ja dialoginen ilmapiiri, jota opettaja omalla turvallisella ja

dialogisella auktoriteetillaan peilaa ja ylläpitää, luonnollinen seuraus on pedagogisesti tarkoituksenmukainen työrauha. Lisäksi tämänkaltainen vuorovaikutus on hyvää ja ennaltaehkäisevää lääkettä koulukiusaamiselle” (Stenberg 2011, 68).

Kolmantena voimakkaana tekijänä taidepedagogiikassa on toiminta, koska toiminta liittyy sekä taiteeseen että opettamiseen. Esimerkiksi oppilaan jatkuva oman ajattelun testaaminen, oppilaan henkilökohtainen sitoutuminen ja sitoutumiseen liittyvä vastuu sekä ristiriitojen sietäminen ovat taideopetuksessa keskeisiä teemoja. (Korhonen 1993, 42–43) Kaikki haastateltavani (Kajo 3.3.2014, Koski 7.3.2014 & Nieminen 7.3.2014) vastaavat oppivansa parhaiten tekemällä. Kajo toteaa myös oppivansa parhaiten virheitä tekemällä. Näihin vastauksiin voin itsekkin yhtyä. Tämän vuoksi on mielestäni tärkeää, että taiteen keinoja käytettäisiin enemmän myös perusopetuksessa. Sen lisäksi, että oppilas saattaisi löytää itselleen paremman tavan oppia toiminnan kautta, taidepedagogiikka voi parantaa oppilaan itsetuntoa. (Hurme 2014,9)

Taidepedagogiikka on myös tieteenala, joka tutkii ihmisten välistä vuorovaikutusta sekä inhimillistä kokemusta ja merkityksenantoa erilaisissa opetus- ja oppimistilanteissa, joissa taide on jollain tavalla läsnä. Taidepedagogiikan tutkimukseen liittyy myös kokemusten ja merkitysten filosofisia ja teoreettisia taustoja, joita taidepedagogiikka edelleen rakentaa. Pyrkimys on koota tietoa käytännöistä ja kehittää niitä paremmiksi. (Anttila et al. 2011, 7)

Kuten pohdin jo seminaarityössäni (2014, 10), sanasta taidepedagogi löytyy varmasti yhtä monta tulkintaa kuin on tämän sanan käyttäjiäkin. Yksi tärkeä näkökulma on se, että taidepedagogilla on oltava kokemusta taiteenlajinsa käsityöläisyydestä vaikka hän voikin opettaa omalla hyväksi havaitulla tavallaan. Taidepedagogin on oltava kiinnostunut sekä pedagogiikkansa että taiteellisen työskentelynsä kehittämisestä. (Rissanen 2002, 13–14) Kuten jo aiemmin mainitsin, on tärkeää että taide ja pedagogiikka ovat tasapainossa keskenään eivätkä sulje toisiaan pois.

Mutta mitä vastasivat teatteriohjeiden valmistuneet kysymykseen, mitä teatteripedagogiikka on? Sami Nieminen toteaa, että se on ihmisten kohtaamista, ihmiseksi kasvamista, itseksi tulemista sekä teatterin taikaan ja maailmaan sukeltamista (7.3.2014). Sofia Koski vastaa teatteripedagogiikan olevan ihmistuntemusta (7.3.2014). Irene Kajon mielestä teatteripedagogiikka on tylsä sana, mutta todellisuudessa se on kiinnostava portti tuntemattomaan itsensä sisällä (3.3.2014).

Missä opiskellaan: Teatterikorkeakoulu

Seminaarityössäni (2014) tutustuin taidepedagogiikan laitoksen perustamiseen sekä sen elämänkaareen. Tämän ns. historiikin päätin laittaa tähän opinnäytetyöhön liitteeksi, koska sen kirjoittaminen tähän uudestaan tuntui mielestäni turhalta vaikka sen tutkiminen olikin erittäin mielenkiintoista. Liitteenä löytyvästä historiikista olen poistanut ainoastaan siihen alun perin liittämäni haastatteluosiot, koska ne tulevat esiin tässä työssäni muuten. Teatterikorkeakoulun elämänkaaren sijaan käyn tässä läpi koulutuksen tavoitteita sekä vähän aikaa sitten päivitettyä opetussuunnitelmaa.

Kun pedagogiikan laitosta perustettiin, laitoksen tehtäviksi ja tavoitteiksi listattiin koulutuksen antaminen sekä pedagogisen julkaisutoiminnan ja alan tutkimuksen edistäminen. Jotta taide ja taiteelliset prosessit muuntautuisivat pedagogiseksi tiedoksi, tarvittiin aktiivisesti toimiva yhteisö. Teatterikorkeakoulun oli käynnistettävä, ylläpidettävä sekä mahdollistettava reflektio, joka olisi avointa, vapaata ja kriittistä. Oppilaalla tuli olla mahdollisuus ammatilliseen ja persoonalliseen kasvuun niin taiteilijana kuin taideopettajanakin. (Teatterikorkeakoulun hallituksen pöytäkirja 28.9.1995, muistio liite 1)

Kun kirjoitin seminaarityötäni (2014), tanssi- ja teatteriohjeiden maisteriohjelmien tavoitteita olivat selkeä ammatti-identiteetti, vankka ammattitaito, kohtaamisen taito, opiskelijan omakohtaisen taidepedagogisen näkemyksen kehittäminen, opiskelijan käsitysten (koskien taidekasvatusta, taidetta filosofisena, yhteiskunnallisena, eettisenä ja esteettisenä ilmiönä)

vahvistaminen sekä oman taiteenalan hallinnan syventäminen ja laajentaminen. Koulutuksen päämäärä oli se, että opiskelijalle syntyisi elävä suhde taitelijuuden ja opettajuuden välille ja että valmistuessaan opiskelijalla olisi valmiuksia toimia alaansa uudistavana sekä kehittäväenä taidepedagogina. (Teatterikorkeakoulu, 3.2.2014)

Seminaarityön palauttamisen jälkeen teatteriopettajan maisteriohjelman tavoitteet ovat edelleen pääosin samat. Nyt on kuitenkin painotettu sitä, että avoimen oppimisprosessin lopputulos on riippuvainen niin oppilaan omasta panoksesta kuin opettajista, opetussuunnitelmasta sekä ryhmästä. Koulutuksen kantavia perusteita ovat kunnioitus, innostus, kannustus, dialogisuus sekä kokonaisvaltaisuus. Tavoite on, että koulutuksessa korostuu kyseenalaistava, pohtiva ja uutta luova asennoituminen sekä taiteen että taidepedagogiikan käytäntöön. Tavoitteena on myös, että koulutus antaa vankan perustan taiteellis-pedagogisille käytännön taidoille sekä omakohtaiselle ja kriittiselle ajattelulle. (Uniarts, 28.1.2015) Verrattuna aikaisempiin tavoitteisiin tässä mielestäni korostuu yhä enemmän halu kouluttaa teatteriopettajia nimenomaan taidepedagogiikan kehittäjiksi ja uudistajiksi.

Yksi haastatteluissa esittämistäni kysymyksistä oli: miksi teatteriopettajan maisteriohjelma on tärkeä koulutus? Nieminen (7.3.2014) pitää yhtenä tärkeänä asiana sitä, että tämä koulutus tuo yhteen samoista asioista kiinnostuneita ihmisiä. Hänen mielestään on myös tärkeää, että tässä koulutuksessa saa pedagogisia valmiuksia ja taitoja. Kajo (3.3.2014) pohtii, että tämä koulutus on teatterikentällä suunnan näyttäjä ja se myös avaa teatterin opettajuuteen uusia tapoja ajatella. Kosken (7.3.2014) mielestä teatteriopettajan maisteriohjelma on tärkeä, koska ”meidän väline on sellainen, että sillä voi opettaa asioita, mitä ei oppisi millään muulla tavalla tai missään muualla”. Jokainen haastateltavista oli myös vahvasti sitä mieltä, ettei kyseistä koulutusta saisi lakkauttaa. Itse koen olevani kaikkien haastateltavieni kanssa samaa mieltä. Oman valmistumisen lähestyessä ymmärrän, miten omakin kuva teatteriopettajuudesta on laajentunut. Näihin ajatuksiin palaan myöhemmin tässä opinnäytetyössäni.

Kun puhutaan tavoitteista, oli mielestäni tärkeää selvittää, miten valmistuneet kokivat koulun tavoitteiden sekä omien tavoitteidensa kohtaamisen. Kaikki haastateltavista (Kajo 3.3.2014, Koski & Nieminen 7.3.2014) mainitsivat sen, että jokaista oppilasta ohjattiin omaan suuntaansa. Tärkeää oli löytää oma polku. Heidän mukaansa opettajat olivat kiinnostuneita oppilaiden tarpeista sekä toiveista. Tämän olen myös huomannut itse opiskellessani. Kajo (3.3.2014) mainitsee omassa haastattelussaan, että joillekin opiskelijoille tietynlainen vapaus opiskeluissa saattoi olla raskasta, koska painotus oli että koulussa opiskellaan itseään varten. Tämä painotus oli näkyvissä myös teatteriopettajan maisteriohjelman uudistetuissa tavoitteissa (Uniarts, 28.1.2015). Itsekin olen opiskeluideni aikana tuntenut tuota Kajon mainitsemaa epävarmuutta, mutta samalla olen kuitenkin hahmottanut sen, että se on osa omaa oppimista (Hurme 2014, 18).

Miksi opiskellaan?: Kohti hyvää opettajuutta?

”[--] opettajuus on ajattelun, tunteen ja toiminnan kudelma. Näistä jokainen on oma polkunsä, ja yhdessä ne muodostavat monimuotoisen ilmiön nimeltä opettajuus.” (Stenberg 2011, 7)

Kun lähdin kirjoittamaan seminaarityötäni, oma käsitykseni oli se, että jokainen opettajaksi opiskeleva haluaa olla hyvä opettaja (Työpäiväkirja 3.1.2014). Tähän käsitykseen haluan edelleenkin luottaa. Vaikka puhunkin usein hyvästä teatteriopettajuudesta, koen että siihen pätee samat kriteerit kuin hyvään opettajuuteen.

Opettajan työn perustaksi ei riitä se, että omaa jonkinlaisen käsityksen oppimisesta vaan on sekä tiedostettava oma oppimiskäsityksensä että tunnettava erilaisia oppimiskäsityksiä. On tärkeää hahmottaa, mitkä tilanteet edesauttavat omaa oppimista ja mitkä taas hankaloittavat.

Konstruktivistisessä oppimiskäsityksessä, joka tällä hetkellä on vallalla opetussuunnitelmassa, ajatellaan tiedon ja oppimisen olevan todellisuuden tulkintaa. Jokainen rakentaa siis samanlaisesta tilanteesta erilaista tietoa, koska jokainen tulkitsee tilanteita suhteessa omiin aikaisempiin kokemuksiinsa. (Anttila 2014) On helpottavaa ajatella, ettei tietoa synny

tyhjästä vaan sitä on aktiivisesti rakennettava. On kuitenkin tärkeää muistaa opettajana, että jokainen oppilas tulkitsee tietoa eri tavoilla. (Hurme 2014, 20) Tiedon lisäksi oppilas tulkitsee myös tilanteita ja opettajan käyttäytymistä omien kokemustensa pohjalta ja kokemus hyvästä tai pahasta opettajasta on osittain subjektiivista (Uusikylä 2006, 83). ”Yksikään opettaja ei ole läpikotaisin hyvä tai paha” (Uusikylä 2006, 9).

Kun lähdin tutkimaan hyvän opettajan käsitettä tarkemmin, kirjoitin ensimmäisenä auki oman käsitykseni hyvästä teatteriopettajasta.

Mielestäni hyvä teatteriopettaja ei aja omaa näkemystään oppilaiden hyvinvoinnin kustannuksella. Hyvä teatteriopettaja ei ”hajota, jotta voisi rakentaa uudestaan”. Hän rohkaisee oppilaita mukavuusalueensa ulkopuolelle, mutta samalla pitää huolta siitä, etteivät opetustilanteet liikaa ahdistusta oppilasta. Hyvä teatteriopettaja on oppilasta varten. Hän opettaa oppilasta kestävästi epäonnistumista ja luo siihen turvallisen ympäristön. Hyvä teatteriopettaja omaa ammattitaitoa sekä opettamastaan aiheesta että opettamisesta. Hyvä teatteriopettaja rohkaisee oppilasta ilmaisuun ja luovuuteen eikä arvota oppilaan ilmaisua. Hyvä teatteriopettaja kunnioittaa oppilaan omaa tilaa sekä oppilaan omia mielipiteitä. (Työpäiväkirja 3.1.2014)

Omien käsitysteni rinnalle etsin myös muista teoksista hyvän opettajan piirteitä. Kari Uusikylän kirjasta Hyvä, paha opettaja (2006) löysin seuraavia hyvän opettajan ominaisuuksia: oppilaan ihmisarvoa kunnioittava, ystävällinen, persoonallinen, oikeudenmukainen, opettamistavassaan joustava, vastuuntuntoinen, kykenevä hoitamaan ihmissuhteita, looginen, kykenevä havaitsemaan tunteita, empaattinen, luova, on aidosti kiinnostunut oppilaasta, aikuinen auktoriteetti, kannustava, vastuuntuntoinen eikä anna ennako-odotusten sumentaa arvostelukykyä.

Toinen lista löytyi Pekka Korhosen artikkelista (1993), mihin hän oli listannut opiskeluaan aloittavien teatteri-ilmaisun opettajien käsityksiä hyvästä opettajasta. Lista koostui seuraavista ominaisuuksista: persoonallinen, kunnioittaa oppilasta, on oikeudenmukainen ja tasapuolinen, on kiinnostunut ja välittää oppilaistaan yksilöinä ja ryhmänä, luottaa ja uskoo oppilaisiin ja heidän mahdollisuuksiinsa, on vaativa ja ankarakin, uskaltaa epäonnistua, arvostaa itseään ja työtään sekä uskaltaa kohdata oppilaat (Korhonen 1993, 38).

Lisäsin vielä Erkki Vilpan (1994) listauksen hyvästä opettajasta. Hyvä opettaja on maltillinen, asiallinen, ystävällinen, innostava ja motivoiva, hallitsee opetusaiheensa ja opetusaineensa, huolehtiva ja turvallinen, inhimillinen, huumorintajuinen, iloinen, opastava ja kannustava, auttava, kokeilunhaluinen ja innovoiva, yhteistyöhaluinen ja yhteistyökykyinen, taitava, kuunteleva, omanarvontuntoinen, empaattinen, pohtiva sekä persoonallinen (Vilpa 1994, 151).

Näiden yllä olevien listojen lisäksi kysyin myös haastateltaviltani, millainen heidän mielestään on hyvä teatteriopettaja ja miksi he kokevat olevansa hyviä teatteriopettajia. Kajo (3.3.2014) mielestä hyvä opettaja pystyy hyödyntämään omaa persoonaansa sekä intohimojaan opetustyössä. Sen lisäksi hyvällä opettajalla täytyy olla joku näkemys eikä hän saa olla ”leipiintynyt” omaan työhönsä. Kajo kokee olevansa hyvä opettaja, koska ei analysoi opetushetkessä vaan on läsnä. Sen lisäksi hän pitää itseään hyvänä opettajana, koska on innostunut. Saman piirteen mainitsee myös Nieminen (7.3.2014), pohtiessaan omia hyvän opettajan piirteitä. Sen lisäksi hän kokee olevansa sinut itsensä kanssa, joten hän voi kohdata oppilaan. Hyvää opettajuutta yleisesti pohtiessaan Nieminen painottaa, että hyvä opettaja on itsensä näköinen. Teatteriopetuksessa on tärkeää näkyä opettajan omat kokemukset sekä opettaja itse ihmisenä ja taiteilijana. Kosken (7.3.2014) vastaus hyvästä teatteriopettajasta sivuuttaa Niemisen (7.3.2014) vastausta, koska hän toteaa hyvän teatteriopettajan olevan ”nahoissaan viihtyvä”. Sen lisäksi hyvä opettaja on Kosken mukaan kuunteleva, kiinnostunut niin oppilaistaan kuin opettamastaan aiheesta, tunnelman luoja ja on etukäteen valmistautunut opetustilanteeseen, mutta samalla valmis muokkaamaan suunnitelmia. Kosken mukaan on myös tärkeää, että opettaja antaa oppilailleen sen, mitä he tarvitsevat, unohtamatta kuitenkaan omaa hyvinvointiaan. Itse Koski uskoo olevansa hyvä teatteriopettaja, koska yksinkertaisesti ”tykkää ihmisistä”.

Näistä kaikista listoista nousi esiin persoonallisuus, innokkuus, ammattitaitoisuus, kannustava asenne, oikeudenmukaisuus sekä oppilaslähtöisyys. Hyvän opettajan on ainakin tunnettava itsensä, oma ammattinsa sekä oppilaidensa tavat oppia. Tämä ei ole mikään pieni työsarka.

Oma listaus hyvästä opettajasta tuntuu edelleenkin omalta. (Hurme 2014, 22–23) Näin valmistumisen kynnyksellä itselle isoksi asiaksi on noussut myös rehellisyys niin itseään kuin oppilaitakin kohtaan. Opettajuus on rooli, mutta jos se on irrallinen sinusta itsestäsi, ei työtä voi kauaa jaksaa. Vaikka kuinka haluaisit, et voi olla samanlainen kuin lempiopettajasi (Stenberg 2011, 22).

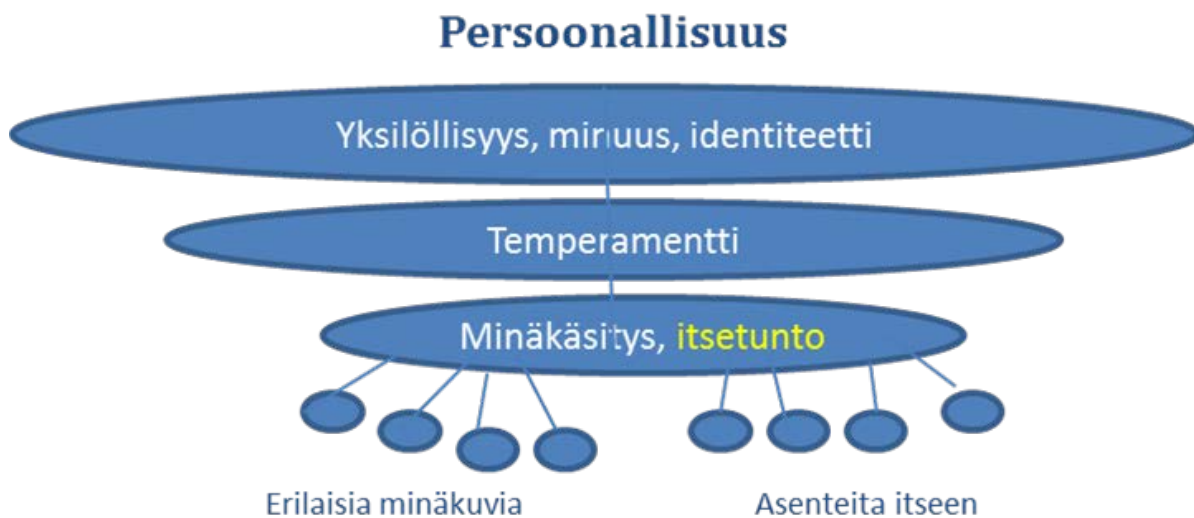
Katariina Stenbergin kirjan Riittävän hyvä opettaja (2011) löysin vasta nyt, kun aloin etsiä uusia kirjoja opinnäytetyöhöni. Yksi tämän teoksen äärimmäisen mielenkiintoinen näkökulma on se, että vaikka kuinka tekisi listoja hyvän opettajan piirteistä, ne eivät vastaa kysymykseen, miten voin kasvaa opettajana (Stenberg 2011, 49). Ymmärrän tämän niin, että listaamalla hyvän opettajan piirteitä saamme ehkä aikaiseksi päämäärän, mutta emme keinoja päästäksemme päämäärään. Tätä lukiessani ymmärsin, että tämä opinnäytetyö on minulle nyt tämän matkan pohtimista. Mitä keinoja minulla on ollut käytössäni, kun olen matkannut kohti päämäärääni? Niin kuin kasvatusfilosofi J. Hollo on sanonut: kasvatus on kasvamaan saattamista (Kiiskinen 25.9.2013). Onko minutkin vain laitettu kasvamaan kohti teatteriopettajuutta?

OPETTAJAN IDENTITEETTI

Yksi selkeä Teatterikorkeakoulun teatteriopettajan maisteriohjelman tavoitteista on ollut oppilaan selkeä ammatti-identiteetti. Päällisin puolin luulen ymmärtäväni tämän termin. On tärkeää, että tiedän ja tiedostan sen, millainen opettaja olen. Mitkä ovat omat toimintamallini eri opetustilanteissa ja mistä käyttäytymiseni kumpuaa? Halusin kuitenkin tässä opinnäytetyössäni tutkia tätä käsitettä hieman tarkemmin. Kun käyn myöhemmin läpi omaa matkaani teatteriopettajan maisteriohjelmassa, huomaanko hetkiä, jolloin ammatti-identiteettini on vahvistunut tai ollut kriisissä.

Mitä on identiteetti?

Identiteetti on oman yksilöllisyyden kokemus, joka pysyy kutakuinkin samanlaisena, vaikka elämäntilanteet muuttuisivat suurestikin (Dunderfelt et al. 2001, 195).

Kuvan malli: Yksilöllinen ihminen 2001, 18

Identiteetin ajatellaan olevan osa ihmisen persoonallisuutta ja tästä aiheesta löytyy psykologiassa useita kilpailevia koulukuntia (Dunderfelt et al. 2001, 18).

Jotta sanaa identiteetti voi avata, täytyy mielestäni avata sen ympärillä olevia käsitteitä. Tarkoitus on vain raapaista näiden käsitteiden pintaa. Mitä kaikkea identiteetti voi tarkoittaa ja mitä kaikkea siihen voi sisältyä? Käytän tarvittavien käsitteiden avaamiseen edellä olevaa kaaviota.

”Persoonallisuus on yksilön psyykkisten, fyysisten ja sosiaalisten toimintojen ainutlaatuinen kokonaisuus” (Dunderfelt et al. 2001, 12). *Personallisuutta* tutkitaan paljon ja siitä on olemassa monia persoonallisuuspsykologian teorioita. Laajemman näkemyksen mukaan persoonallisuuteen vaikuttavat perimä (esim. ulkonäkö, sukupuoli ja fysiologinen toiminta), ympäristö (esim. roolit, mallit ja opitut asenteet) sekä yksilöllisyys (esim. itsesäätely, omat valinnat ja itsenäinen ajattelu). On kuitenkin mahdotonta sanoa, miten suuri osuus kullakin mainitulla tekijällä on persoonallisuuden muodostumisessa. (Dunderfelt et al. 2001, 11–16) Persoonallisuuden voidaan ajatella olevan ihmisen tapa olla ja elää. Se on yksilön toimintojen ainutkertainen kokonaisuus. Toisaalta persoonallisuus voidaan määritellä niiksi pysyviksi toiminnoiksi ja rakenteiksi, jotka erottavat minut muista. (Himberg et al. 2000, 65) Esimerkkejä persoonallisuusteorioista on Abraham Maslowin motivaatioteoria sekä Sigmund Freudin psykoanalyttinen teoria. (Dunderfelt et al. 2001, 26–33)

Kun arkikielessä käytetään sanoja *minä* tai *minuus*, niillä ilmaistaan omaa itseä. Tieteellisissä yhteyksissä minuudella voidaan tarkoittaa sitä, että suppeammassa mielessä jokainen ihminen katsoo maailmaa omasta näkökulmastaan. Laajemmassa määritelmässä minuus kattaa ihmisen psyykkisen kokonaisuuden, myös tiedostamattoman aineksen ja sen lisäksi kaiken sen, minkälaiseksi yksilö voi vielä kehittyä (Dunderfelt et al. 2001, 18).

Yksilön *minäkäsitys* muodostuu erilaisista *minäkuvista*. Minäkuvia ihminen on sisäistänyt itsestään, minkälainen hän on, mikä on hänelle tärkeää ja mihin hän pystyy. *Itsetunto* (itsearvostus) liittyy minäkäsitykseen. Itsetunto kuvaa sitä, missä määrin ihminen kohdistaa itseensä myönteisiä ajatuksia sekä

positiivisia tunteita (Dunderfelt et al. 2001, 19). ”Minäkäsitykseen ja itsetuntoon sisältyy monia psyykkisiä toimintoja, kuten arvostuksia, ajattelumalleja, toimintastrategioita” (Dunderfelt et al. 2001, 18).

Persoonallisuudesta puhuttaessa, liitetään aiheeseen läheisesti myös muita termejä. *Tietoisuus* ja *psyyyke* ovat lähes synonyymejä ja niillä tarkoitetaan ihmisen sisäistä kokemusmaailmaa. *Luonne*, joka on muodostunut elämäkokemusten kautta, ymmärretään melko pysyväksi persoonallisuuspiirteiden kokonaisuudeksi. *Temperamentti* on tunneperäinen reaktio- ja käyttäytymistapa, joka kehittyy lapsuuden varhaisvaiheissa ja joka perustuu yksilön geneettiseen ja biologiseen rakenteeseen. Lapsuudessa temperamentti näkyy hyvin ennen kuin vanhemmat ja kasvatusyhteisön ovat ehtineet muokata lapsen persoonallisuutta. Aikuisuudessa temperamentti vaikuttaa usein sellaisissa tilanteissa, joissa ei ehdi ajatella siten miten pitäisi ajatella tai tuntea ja joissa sen vuoksi toimintaa hallitsee tunnereaktio. (Dunderfelt et al. 2001, 19–20)

Identiteetti -sanaa käytetään paljon ja jokainen sen sanan käyttäjä antaa sille oman merkityksensä. Kun esimerkiksi puhutaan identiteetin rakentamisesta nuoruudessa, tarkoitetaan alati kehittyvää ja muuttuvaa identiteettiä (ks. E.H. Eriksonin psykososiaalinen kehitysteoria). Arkipuheessa voidaan tarkoittaa sen sijaan pysyvää ominaisuutta. (Dunderfelt et al. 2001, 19) Tällöin voidaan ajatella yksilön samana säilymistä, eli puhutaan niistä yksilön minuuden alueista, joita hän itse pitää elintärkeinä. Identiteetin löytyessä yksilö osaa vastata kysymykseen, kuka minä olen. (Vuorinen 1998, 209) Ymmärrän tämän niin, että yksilön päämäärä on löytää ns. pysyvä identiteetti, mutta silti se on alati muuttuva, koska yksilö kohtaa joka päivä itseään muuttavia asioita ja tapahtumia. Identiteetikriisin luulen johtuvan juuri siitä, että yksilö on pitänyt kynsin hampain kiinni omasta identiteetistään, eikä ole huomannut ajautuvansa siitä erilleen, ennen kuin se tulee niin voimakkaana, että voidaan puhua kriisistä. Se miten tulkitsemme itseämme ja maailmaa, ohjaa meidän toimintaamme tietoisesti ja tiedostamatta. Kun tulkitsemme itseämme, muodostamme, muunnamme ja uusimme omaa uskomusjärjestelmäämme eli niitä ihanteita, uskomuksia, arvoja ja käsityksiä, joiden kautta me maailmaa katselemme. (Stenberg 2011, 19)

Sanat yksilö ja yksilöllisyys ovat läheistä sukua sanoille minä, minuus ja identiteetti, mutta yksilöön ja yksilöllisyyteen liitetään usein humanistisia, juridisia ja eettisiä arvoja (Dunderfelt et al. 2001, 19). ”Identiteettiä ja minuutta käytetään synonyymeinä merkitsemään ihmisen ydinolemusta tai ydinminää, siis jokaisen ainutlaatuisuutta. Yksilöllisyydestä (tai yksilöstä) puhutaan silloin, kun halutaan painottaa ihmisen vastuuta oman elämänsä päämäärien asettajana ja toteuttajana” (Dunderfelt et al. 2001, 18).

Me yritämme saada selville, keitä me olemme ja mikä on tarkoituksemme maailmassa luomalla tulkintoja itsestämme ja ympäröivästä todellisuudesta. Näistä tulkinnoista muodostuu persoonallinen identiteettimme, vastaus kysymykseen, kuka minä olen. Tulkinnoilla itsestä ja maailmasta on vahva vaikutus: ne ohjaavat yksilön toimintaa tietoisesti ja tiedostamatta. Itsetulkinnan prosessissa ihminen muodostaa, muuntaa ja uusintaa omaa uskomusjärjestelmäänsä eli niitä arvoja, ihanteita, uskomuksia ja käsityksiä, joiden kautta hän maailmaa katselee (Stenberg 2011, 19).

Mitä on opettajan ammatti-identiteetti?

”Jos persoonallinen identiteetti vastaa kysymykseen, kuka minä olen, opettajan ammatillinen identiteetti vastaa kysymykseen, kuka minä olen opettajana” (Stenberg 2011, 27).

Opettajien ammatillinen identiteetti

- Elämänhistoria ja tulevaisuuden toiveet
- Ammatillisuus
- Tavoitteet, sitoumukset ja mielenkiinnon kohteet
- Työtä koskevat eettiset sitoumukset ja arvot
- Oppimis- ja opetuskäsitys

Taulukon malli: Yhdessä parempaa pedagogiikkaa 2013, 171

Yllä oleva taulukko valikoitui tämän aiheen ankkuriksi sen selkeyden takia. Tokihan se on todella laaja, mutta samalla myös yksinkertainen. Tuntui, että ammatti-identiteetin käsitettä olisi helpompaa lähteä purkamaan näiden

määreiden kautta. Kuten jo identiteetti -käsitteenkin kohdalla, en tätäkään aihetta lähde purkamaan yksityiskohtaisesti, vaikka tämä minua kiinnostaakin. Tämän avaaminen kuitenkin helpottaa minua käsittelemään ja sanallistamaan omaa matkaani teatteriopettajan maisteriohjelmassa.

Ensimmäinen kohta taulukossa on elämänhistoria ja tulevaisuuden toiveet. Ymmärrän sen niin, että opettajan on hyvä tietää, mistä on tulossa ja minne haluaisi olla menossa. Kaikki pedagogiset päätöksemme pohjautuvat meidän menneisyyteemme, meidän henkilökohtaisiin arvoihimme ja uskomuksiimme, jotka muodostavat meidän taustahorisonttimme. Jotta tuntisimme itsemme opettajana, on meidän tiedostettava meidän menneisyytemme, tunnistettava taustahorisonttimme. Taustahorisontti määrittää joko tietoisesti tai tiedostamatta opettajan toimintaa ja hänen pedagogisia päätöksiään, koska se koostuu hänen arvoistaan ja uskomuksistaan. Opettajan on siis tärkeää työskennellä oman identiteettinsä kanssa jo koulutusvaiheessa. Tärkeää on olla oman identiteettinsä äärellä. (Stenberg 2011, 20–21) Tämä on mielestäni toteutunut teatteriopettajan maisteriohjelmassa. Niin kuin jo seminaarityössäni tuli ilmi sekä haastatteluiden että omien pohdintojeni kautta, teatteriopettajan maisteriohjelmassa kannustetaan koko ajan menemään kohti ”sitä omaa”. Jotta tämä voi tapahtua, on sinun ensin tiedostettava, mitä ”se oma” on. (Hurme 2014, 18) En osannut seminaarityössäni vielä määritellä, mitä ”se oma” tarkoittaa, mutta nyt näen sen tarkoittavan omaa taitelijuutta.

Toinen kohta taulukossa on ammatillisuus. Tähän mielestäni kiteytyy nimenomaan identiteetin ja ammatti-identiteetin ero. ”Kuka minä olen opettajana” (Stenberg 2011, 27)? Tähän kohtaan on teatteriopettajan maisteriohjelmasta tullut minulle se suurin kehitys. Ennen tätä koulutusta koin, että olin kyllä hyvä opettaja, johtuen juuri omista kokemuksistani. Tiesin, kuka minä olen ja osasin käyttää omia vahvuuksiani ihmisenä opettajan- tai ohjaajantyössä. Tunsin, että osasin toimia oppilaitteni tai teatteriryhmäni kanssa niin, että kaikilla on hyvä olla ja että kaikki kokevat kehitystä. Nyt olen kuitenkin saanut huimasti tietoa nimenomaan opettajan ammatista ja pedagogiikan työkaluista. Olen oppinut hahmottamaan sitä, kuka minä olen opettajana ja mitkä ovat omia vahvuuksiani opettajana. Ymmärrän myös esimerkiksi tiedostamisen tärkeyden. Vaikka toimivasta

intuitiosta eri tilanteissa on edelleen paljon apua, nyt pystyn tiedostamaan enemmän omia hetkessä syntyneitä ratkaisujani.

Stenberg puhuu kirjassaan *Riittävän hyvä opettaja* (2011) opettajan henkilökohtaisesta käyttäteoriasta, jota hän pitää opettajan ammatti-identiteetin ytimenä. Käyttäteorialla hän tarkoittaa opettajan ammatillista viitekehystä, joka ohjaa opettajan opetustyötä sekä hänen pedagogisia päätöksiään. Stenbergin kirjassa määritellään käyttäteorian kolmeen piirteeseen (ks. Kettle & Sellars 1996). Ensinnäkin opettajan käyttäteoria on henkilökohtainen, koska opettaja rakentaa teoriaansa omien kokemustensa ja tulkintojensa pohjalta. Toiseksi se on luonteeltaan dynaaminen, koska se muuttuu jatkuvasti ajan ja uusien kokemusten myötä. Kolmanneksi opettajan henkilökohtaiseen käyttäteoriaan on yleensä vaikeaa päästä suoraan käsiksi, koska se on ns. hiljaista tietoa, eikä opettaja ole välttämättä aina tietoinen siitä. Oman käyttäteorian tiedostaminen on siis tärkeää, koska tällöin opettajalla on selkeä kuva siitä, miksi hän toimii niin kuin toimii. (Stenberg 2011, 27–29) Kuten yllä jo mainitsin, on matkani teatteriopettajan maisteriohjelmassa tuonut minulle erittäin paljon lisää nimenomaan oman käyttäteoriani tiedostamiseen. Stenberg kuitenkin muistuttaa, ettei oman käyttäteorian tiedostaminen ja tietoinen rakentaminen välttämättä helpota opettajan työtä, mutta se auttaa selkeyttämään opetusta (2011, 29). ”Tietoinen henkilökohtainen käyttäteoria on se jalusta, jolla voit rauhallisena seistä yhteiskunnan muutosten tuulien, alati kasvavien haasteiden ja jopa paineiden edessä. Se on ammattiylpeyttä” (Stenberg 2011, 37).

Kolmantena taulukossa ovat tavoitteet, sitoumukset ja mielenkiinnon kohteet. Jokaisen oppilaan ja ryhmän kohdalla on tietenkin aina uusi tilanne, mutta itselläni on ollut pitkään päätavoitteena se, että jokaisessa opetus- ja ohjaustilanteessa olisi läsnä turvallinen ja positiivinen ilmapiiri. Tähän tavoitteeseen olen ollut jo sitoutunut ennen teatteriopettajan maisteriohjelmaa johtuen omasta historiastani eri teatteriopettajien ja – ohjaajien kanssa. Olen kokenut sen yhdeksi tärkeimmistä tekijöistä, jonka jälkeen kaikki ovet ovat avoinna niin kehittymiseen kuin omaan henkilökohtaiseen kasvuunkin. Pyrin aina siihen, että jokainen ryhmän jäsen tulee kuulluksi ja huomioduksi sellaisena kuin hän on.

Itselläni mielenkiinnon kohteena ovat aina olleet teatterin harrastajat. Mahtavinta on työskennellä sellaisten ihmisten kanssa, jotka eivät ole joko lainkaan tai ovat vain vähän aikaa toimineet teatterin parissa. Itselleni on tärkeää olla mukana antamassa sitä ensimmäistä kosketusta teatteriin. Kuten seminaarityössäniikin kirjoitin, ensimmäinen kosketus teatteriin määrittää sen, jatkaako ihminen teatterin parissa vai ei (Eskelinen 2002, 37-39). Haluan olla edes osasy s siihen, että ihmiset kokevat teatterin voimauttavana harrastuksena myös myöhemmin. Varsinkin nuorten parissa on ilo työskennellä, kun näkee onnistumisia ja rohkeita heittäytymisiä alun ujouden jälkeen.

Eräällä taideaineiden erityispedagogiikan luennolla (10.2.2015) puhuimme hyödyn tavoittelusta taiteessa. Usein olen huomannut, etteivät taiteen hyödyt näy heti, vaan ne ottavat aikansa. Sitä hyötyä ei myöskään voi mitata millään laitteella. On siis vaikeaa vastata kysymykseen, mitä hyötyä esimerkiksi jostain teatterikurssista nyt on, jos kysyjä haluaa nopeita tuloksia. Sitä ei kuitenkaan käy kiistäminen, ettei taiteesta ja teatterista olisi hyötyä ihmisille. Se vaatii vain hieman enemmän aikaa. Itselleni ei ole mikään sen palkitsevampaa kuin nähdä jonkun ujon nuoren yhtäkkiä heittäytyvän ja saavan hurjan paljon lisää itseluottamusta. Tällainen kehitys näkyy suoraan myös teatterin ulkopuolella. Ymmärrän kyllä sen, että joskus pakollinen hyödyn tavoittelu työkentällä saattaa olla ristiriidassa opettajan tai ohjaajan oman mielenkiinnon kohteen kanssa. Esimerkiksi, jos ohjaaja haluaisi tutkia ryhmän kanssa jotain teemaa, mutta esityksen deadline pakottaa vetämään mutkat suoriksi.

Neljäntenä taulukossa olivat työtä koskevat eettiset sitoumukset ja arvot. OAJ (Opetusalan Ammattijärjestö) on listannut opettajan ammattietiikan ja eettiset periaatteet. Eettisten periaatteiden taustalla vaikuttavat arvot ovat ihmisarvo, totuudellisuus, oikeudenmukaisuus sekä vastuu ja vapaus. Eettiset periaatteet kattavat taas seuraavat otsikot: opettajan suhde työhönsä, opettaja ja oppija, opettaja työyhteisössä, opettaja ja sidosryhmät, opettaja ja yhteiskunta sekä opettaja ja moniarvoisuus. (OAJ 28.2.2015) Tässä listauksessa on suuria asioita, mutta kuitenkin jollain tavalla minulle itsestänselvyyksiä, mitkä on kuitenkin erittäin tärkeää kirjata julkisesti ylös. Monet näistä osuvat pohdintaani hyvästä opettajasta. Moni näistä kohdista ei

nimittäin toteutunut niissä tilanteissa, missä koin oppilaana tai ryhmän jäsenenä itseni vähempiarvoiseksi opettajan tai ohjaajan toimesta. Kaikille nämä eivät siis ole itsestään selviä asioita. Jos pedagogisista opinnoista on siis jotain hyötyä, niin se on se, ettei näihin asioihin voi olla törmäämättä.

Viimeisenä listalta löytyy opettajan oppimis- ja opetuskäsitys. Myöskään tätä aihetta ei voi välttää teatteriopettajan maisteriohjelmassa. Yksi luentosarjoista on nimittäin nimeltään Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa. Näillä luennoilla käydään läpi sekä ihmis- että oppimiskäsityksiä, niiden historioita sekä niihin vaikuttaneita henkilöitä. (Anttila 2014)

Näiltä luennoilta olin jo seminaarityöhöni nostanut konstruktivistisen oppimiskäsityksen, joka tällä hetkellä on vallalla opetussuunnitelmassa. Eräällä näistä luennoista tanssipedagogiikan professori Eeva Anttila kertoi, että hän oli ollut pois Suomesta 1980–1990 -lukujen taitteessa ja palatessaan Suomeen oltiin Teatterikorkeakoulussa kovaa vauhtia perustamassa tanssi- ja teatteripedagogiikan laitosta. Anttila oli tullut mukaan laitoksen suunnitteluun ja muut suunnittelijat olivat sanoneet, että konstruktivistinen oppimiskäsitys on kirjoitettava opintosuunnitelmaan. Käsite oli tuolloin ollut Anttilalle tuntematon. Tämä kertoo siitä, että konstruktivistinen oppimiskäsitys oli saapunut Suomeen vauhdilla. (Anttila 2014)

Opetuskäsitys on minulle ehkä tuntemattomampi käsite. En ole törmännyt siihen opintojeni aikana, mutta ymmärrän sen kuitenkin olevan vahvasti liitoksissa oppimiskäsityksiin. Jos oppimiskäsitykset avaavat omaa käsitystäni oppimisesta, avaavat opetuskäsitykset omaa käsitystäni opettamisesta. Millaisia lähestymistapoja minulla on opettamiseen? Millaisia opetusmenetelmiä käytän? Mikä on minun pedagoginen näkökulmani? Esimerkiksi omassa työssäni teatteriopettajana teetan paljon pari- ja ryhmätehtäviä ja näin annan luovuuden syntyä ryhmästä itsestään. Olen läsnä ja annan usein aikaa ryhmän itse etsiä ja löytää. Itseäni kiinnostaa teatteriopettajana keskittyä enemmän esimerkiksi nuorten hyvinvoinnin parantamiseen kuin jonkun taidon opettamiseen.

Jos kaiken kaikkiaan pohtii koko opettajan identiteetti -otsikon alle kertyneitä asioita, nostaisin itse sieltä esiin tiedostamisen. Kuka minä olen ja kuka minä

olen opettajana? Olisi tärkeää tunnistaa ne hetket, kun joku asia itsessä herää (esimerkiksi syntyy vastustusta itseään tai tilannetta kohtaan) sekä sen lisäksi pysähtyä miettimään, miksi näin tapahtui. Reflektio on opettajan (ja miksei myös oman itsen) yksi tärkeimmistä työkaluista, koska "[--] reflektio on oman toiminnan, ajattelun tai tunteiden tietoista havainnointia, tarkastelua ja pohtimista" (Stenberg 2011, 41). Tiedostaminen ja reflektio ovat nousseet minulle tärkeiksi asioiksi teatteriopettajan maisteriohjelmassa, koska ne vievät aina kohti sinua itseäsi.

"Tarvitaan asioiden tiedostamista ja tietoiseksi saattamista, omin sanoin ja ajatuksin asioiden itselle näkyväksi tekemistä" (Stenberg 2011, 37).

OMA MATKANI

Tässä luvussa käyn läpi omaa matkaani teatteriopettajan maisteriohjelmassa. Pohdin sitä, mistä lähdin liikkeelle ja mitä kohtasin opintojeni aikana. Jos ennen opintojeni aloittamista halusin opintojeni vievän minua kohti parempaa opettajuutta, mitkä hetken veivät minua tätä tavoitetta kohti ja mitkä hetket olivat minulle vaikeita. Oliko hetkiä jolloin suuntani horjuivat? Jos seminaarityössäni (2014) haastattelin kolmea teatteriopettajan maisteriohjelmasta valmistunutta ja kysyin heiltä heidän käsityksiään teatteriopettajan maisteriohjelman merkityksestä heidän teatteriopettajuuteensa, on nyt aika pohtia sitä omalta kohdaltani. Tämä luku pohjaa omiin muistiinpanoihini opintojeni ajalta.

Ennen opiskelun aloitusta

Kun lähdin hakemaan teatteriopettajan maisteriohjelman kolmatta kertaa vuonna 2013, tein valmistelevaa työtä pohtien omia halujani teatterin parissa. Pohdin omia vahvuuksiani, lähtökohdiani sekä sitä, miksi haluan tähän koulutukseen. (Omat muistiinpanot 30.1.2013)

Omina vahvuuksinani pidin hyvää havainnointikykyä, hyvää rytmittäjää sekä vahvaa huumorintajua. Sen lisäksi omaa tanssi- sekä musiikkitaustaani pidin ammattitaitoani monipuolistavina tekijöinä. (Omat muistiinpanot 30.1.2013)

Yksi voimakkaimmista lähtökohdista oli tietenkin tulla paremmaksi opettajaksi. Halusin myös saada itselleni lisää työkaluja teatterin opettamiseen. Itselleni oli tärkeää, että ymmärtäisin omia valintojani toimiessani teatteriopettajana. (Omat muistiinpanot 30.1.2013)

Niin kuin aiemmin työssäni jo mainitsin, itselleni on aina ollut kaikista mielenkiintoisinta työskennellä teatterin harrastajien parissa ja pyrkiä parantamaan heidän taitojaan positiivisuuden kautta. Koska itselläni on ollut useita negatiivisia kokemuksia teatterialan opettajista, jotka ovat ajaneet omia

intressejään ajattelematta oppilaittensa hyvinvointia, olen halunnut omalta osaltani pitää huolta siitä, että itse työskentelen aina oppilaan ehdoilla. Opettajan on oltava oppilasta varten, ei toisin päin. Kiinnostavin opetustilanne minulle on toimia sellaisten nuorten ja aikuisten parissa, jotka ovat vasta aloittaneet teatteriharrastuksen. Tällöin haluan olla mukana rakentamassa teatterin keinoin heidän itsetuntoaan sekä rohkeuttaan toteuttaa esiintymishaaveitaan. (Omat muistiinpanot 30.1.2013)

Opiskellessani Turun Taideakatemiassa (AMK) teatteri-ilmaisun ohjaajaksi, kehitin itselleni termin positiivisuuden teatteri. Ohjenuorana tässä on se, että oli kyse sitten opetus- tai ohjaustilanteista, ryhmään luodaan turvallinen ja kannustava ilmapiiri, missä jokaisen on hyvä tutkia omaa esiintyjyyttään. Sen lisäksi positiivisuuden teatteriin kuuluu yhteiset pelisäännöt sekä rakentava kritiikki. Halusin päästä opiskelemaan teatteriopettajan maisteriohjelmaan, jotta saisin lisää työkaluja positiivisuuden teatterin kehittämiseen (Omat muistiinpanot 30.1.2013).

Kirje itselle

Koulun alkaessa elokuun 2013 lopussa meillä oli muutaman päivän leirikoulu Kellokoskella. Tutustumisen ja ryhmäytymisen ohella saimme tehtäväksemme kirjoittaa itsellemme kirjeen, joka lähetettäisiin meille ensimmäisen vuoden päätyttyä. Kirjeen otsikko oli: Mistä tiedän, että olen onnistunut opinnoissani, kun arvioin niitä kahden vuoden kuluttua?

Näin kirjoitin itselleni:

Tällä hetkellä on hieman epävarma olo. Luultavasti johtuu siitä, että koulu on vasta aloitettu, eikä mikään ole oikein selvää. Luottoa on kyllä.

Toivon, että koulun aikana olen mahdollisimman auki ottamaan infoa vastaan. Toivon itselleni voimia, etten vaikean paikan tullessa mene sieltä, mistä aita on matalin. Jos olen koulun aikana haastanut itseäni uusiin tilanteisiin, olen jo osittain onnistunut. Lopputuloksesta ei ole väliä, kunhan uskallan aloittaa.

Oma epäonnistumisen pelko on aina ollut jarruttavana tekijänä omassa oppimisessäni. Haluan haastaa itseäni siihen, että pelosta huolimatta teen asioita, mitä koulu eteen heittää. En tiedä, voiko epäonnistumisen pelko hälvetä, mutta ainakin haluan oppia käsittelemään sitä paremmin.

Vertailu muihin ja sitä kautta itsensä alentaminen on myös ollut hidastava tekijä oppimisen suhteen. Opiskelut ovat onnistuneet, jos oma ammatti-identiteetti vahvistuu ja luotto ”omaan juttuun” vankentuu. Haluan, että vertailu muihin ei ole enää itsensä alentamista vaan toisilta oppimista. Haluan luottaa omiin vahvuuksiini ja hahmottaa niitä paremmin. Haluan tuntea olevani opiskelupaikan arvoinen.

Koulun aikana minulla on mahdollisuus oppia uusia työtapoja opettamiseen. Haluan ottaa kahdesta vuodesta kaiken irti ja olla valmis kokeilemaan kaikkea. Haluan oppia! Haluan ymmärtää käsitteitä ja oppia käyttämään niitä käytännössä. Olisi mukavaa tehdä paljon yhteistyötä muiden taidealojen opiskelijoiden kanssa ja luoda suhteita mahdollisimman moneen suuntaan.

Kaiken kaikkiaan näissä opinnoissa on kysymys itsensä kehittamisestä. Sekä ammattitaidon että oman itsensä kehittämisen on kuljettava käsi kädessä. Molempiin liittyy vahvana asiana itsensä haastaminen. Yksi iso haaste on se, että oppisin ymmärtämään, miksi teen päätöksiä opetus- ja ohjaustilanteissa ja mihin päätökseni perustuu. Intuitio on hyvä asia, mutta hyvä olisi oppia ymmärtämään, mihin päätökseni perustuu ja mistä ne syntyy.

Lyhennettynä: Koen onnistuneeni jos:

- 1) Otan infoa vastaan ja teen tehtävät kunnolla.
- 2) Opin käsittelemään epäonnistumisen pelkoa.
- 3) Vertailu ja itsensä alentaminen vähenee.
- 4) Oman ammatti-identiteetin vahvistumisen myötä usko ”omaan juttuun” vahvistuu
- 5) Olen haastanut itseäni uusissa tilanteissa
- 6) Ymmärrän opettamisen käsitteitä ja tätä myöten osaan vastata itselleni, mihin intuitiolla tehdyt päätökset perustuu

Sinulla on vielä vuosi aikaa. Pohdi yllä olevaa. Mitä olet tehnyt ja mitä olet jättänyt tekemättä? Miksi? Mitä haluat kehittää vielä? Luota itseesi! Olet taitava!

Laura

p.s. Muista, paskastakin voi oppia!

(Kirje itselle 28.8.2013)

Kirjettä kirjoittaessani tunsin voimakasta halua ymmärtää omaa toimintaani opettajana. Halusin myös olla itsevarmempi. Halusin myös muistuttaa itseäni, että kaikki ei varmastikaan tule olemaan helppoa ja tulen tuntemaan vastustusta, mutta niistäkin hetkistä voin oppia jotain. Jos en muuta, niin

ainakin tulen oppimaan jotain itsestäni. Näin jälkikäteen on helppo huomata, etten kauheasti puhunut kirjeessä omista vahvuuksistani vaan keskityin enemmän niin sanottuihin heikkouksiin. En muistuttanut itsenäni pitämään kiinni niistä piirteistä opettajana, mistä olin tuolloin itsessäni ylpeä.

Oli hienoa saada kyseinen kirje postissa ensimmäisen vuoden jälkeisenä kesänä 2014. Se, mitä ajatuksia tämä kirje herätti ensimmäisen vuoden jälkeen, palaan seuraavassa luvussa.

Ensimmäinen vuosi

Tässä luvussa käyn läpi niitä kursseja sekä muita tapahtumia ensimmäisen lukuvuoteni aikana (2013–2014), joita pidän merkittävinä oman kasvuni kannalta. Käytän muistini tukena kirjoittamiani päiväkirjamerkintöjä sekä muita muistiinpanojani.

Tähän astiset askeleeni

Yksi ensimmäisistä kursseista oli nimeltään Tähän astiset askeleeni, missä käytiin omaa matkaa läpi ihan lapsuudesta saakka. Jo heti alkuun huomasin törmääväni itselleni tyypilliseen vertailuun. Tehtävänä oli piirtää ensimmäinen muisto ja piirtäessäni vilkuilin muiden piirustuksia. ”Piti piirtää muisto ja itseä ketutti, kun ei osannut piirtää siitä realistista. Olisi ihana osata vaan piirtää ajattelematta eikä sensuroida itseä ja vaatia harjoittelua ja suunnittelua ennen toteutusta. [–] Huomaan edelleen miettiväni, mikä on oikein ja mikä väärin.” (Päiväkirja 29.8.2013)

Törmäsin vertailuun useasti kurssin aikana ja tästä johtuen huomasin kokevani tarvetta eristäytyä muista. Koin voimakkaita riittämättömyyden tunteita ja tunnistin, että olin kokenut samoja tunteita vuonna 2006, kun olin aloittanut teatteri-ilmaisun ohjaajan opinnot Turun Taideakatemiassa. (Päiväkirja 4.9.2013) Johtuen kuitenkin siitä kirjeestä, minkä olimme koulun alussa itsellemme kirjoittaneet, tunnistin nämä tunteet ja osasin nimetä ne.

Yksi onnistumisen hetki itselleni oli, kun muutama luokkatoverini lähtivät teettämään harjoitusta ja pyysivät heti alkuun vapaaehtoista. Nostin käteni ilmaan ennen kuin ehdin ajatella asiaa tarkemmin. Tietoisesti toimin toisin kuin yleensä. Harjoitteessa kaikki muut saivat tehtävänannon paitsi minä ja tilanne tuntui todella jännittävältä. Seisoin seinän vieressä ja muut lähestyivät minua. He katsoivat minua ja minä katsoin takaisin. Tunsin välillä tarvetta paeta tilanteesta, mutta pysyin paikallani. Lopulta selvisi, että muiden tehtävänä oli katsoa minua mahdollisimman neutraalisti. Kaikesta huolimatta olin ensimmäistä kertaa heittäytynyt johonkin, mistä en tiennyt etukäteen. Se tuntui hyvältä. (Päiväkirja 5.9.2013)

Tähän astiset askeleeni kurssiin kuului yhtenä osana voimauttavan valokuvan ottaminen. Siinä pääajatus on se, että kuvattavana olija saa määrittää sen, miten hänet kuvataan. Mikä on se asia, minkä haluaa tuoda näkyväksi? Jo heti suunnitteluvaiheessa halusin, että oma kuvani lähtösanana on itsevarma. Tiesin tämän olevan haaste, koska vihaan kameran edessä oloa. Halusin olla vahva, naisellinen ja toivoin, että kuvassa itsevarmuus huokuisi sisältäni. (Päiväkirja 17.9.2013) Kuvaustilanne itsessään oli todella jännittävä, mutta olin ylpeä siitä, että uskalsin heittäytyä ja ohjata kuvaajaa.

Kun viimein saimme kuvat itsellemme, katsoimme ensin itse ne läpi melko nopeaan tahtiin, jonka jälkeen valitsimme muutaman kuvan, jotka halusimme näyttää toisille. Toki ensin kiinnitin huomiota juuri niihin asioihin kuin yleensäkin, kun katsoo itseään valokuvista. Huomio kiinnittyi niihin ulkoisiin asioihin, joita pitää virheinä. Löysin kuitenkin kuvia, mitkä tekivät heti vaikutuksen. (Päiväkirja 30.9.2013) Ymmärsin kuvien merkityksen. Kun katsoin kuvia myöhemmin, huomasin saavuttaneeni jotain sellaista, mitä olin halunnut. Minulle ehkä kuvia tärkeämpää oli kuvienottotilanne. Uskalsin olla minä.

Tähän astiset askeleeni -kurssi oli minulle todella tärkeä. Sen lisäksi, että tutustuin luokkatovereihini ja ryhmäydyimme, pääsin käymään läpi omia vastustuksiani. Kurssi auttoi hahmottamaan, kuinka paljon oma menneisyys vaikuttaa siihen, millainen opettaja olen nyt. Omat kokemukset oppijana vaikuttavat siihen, millainen opettaja haluan olla. Tämä liittyy myös voimakkaasti omaan identiteettiin. Minäkäsitys ja siihen sisältyvät minäkuvat muuttuivat minulle tiedostettavimmiksi.

Tämän kurssin suhde kirjoittamaani kirjeeseen on näin jälkikäteen minulle ollut äärimmäisen selkeä. Koska olin kirjoittanut ylös omat tavoitteeni koulutuksen suhteen, pystyin sanallistamaan niitä tuntemuksia, mitkä olivat tavoitteitteni tiellä. Osasin myös nimetä kokemani tunteita ja näin ollen katsoa niitä ulkopuolelta. Koen, että on todella tärkeää, että tämä kurssi on opintojen alkupuolella. Ainakin minulle tämä oli voimakas alku omaan ammatti-identiteettiin tutustumiselle sekä sen vahvistumiselle.

Voimauttava valokuva. Kuva: Inke Rosilo

Jooga

Tämä kurssikokonaisuus on nostettava esiin, koska näillä tunneilla törmäsin voimakkaasti jälleen itseni arvottamiseen. Isona syynä olivat aikaisemmat negatiiviset kokemukset joogasta. Tämän kurssin alkaessa en aluksi onnistunut ollenkaan keskittymään vaan ainoastaan seurailin muiden ”suorituksia”. Oma suoriutumiseni tuntui muiden rinnalla vajaalta. Miksi en veny yhtä paljon kuin muut? Miksi tunnen oloni näin kömpelöksi? ”Joogassa samojen ajatusten läpikäymistä. Turhautumista. [--] Epävarmuuden sietämistä ja hyväksymistä” (Päiväkirja 5.9.2013).

En tuolloin ymmärtänyt joogan vievän kohti kehotuntemusta. Vaikka en edelleenkään koe, että joogasta olisi tullut minulle läheinen liikkumisen muoto, ymmärrän sen tärkeyden opinnoissa. ”Jooga oli itselleni ison opin paikka. Miten pyrkiä menemään kohti sellaista, mistä ei ole hyviä kokemuksia? Itsessäni on isona osana perfektionismi, joka aiheuttaa ´läpi harmaan kiven´ – ajattelun. Jooga auttoi alkuun polulla, missä mennään kohti keskeneräisyyden sietämistä” (Päiväkirja 4.10.2013). Myöhemmin sainkin joogatuntien opettajalta palautetta omasta kehittymisestä. Se tuntui todella hyvältä. Kiitos tämän kurssin, nautin enemmän esimerkiksi aikidosta ja liikeimprovisaatiosta, jotka kuuluivat opintoihimme myöhemmin. Koen, että kehotuntemus liittyy myös voimakkaasti oman identiteetin tuntemiseen.

Teksti ja toiminta

Tämän kurssin aikana tapahtui todella paljon. Koin onnistumisia, koin epäonnistumisia, välillä ymmärsin ja välillä olin aivan pihalla. Kurssi oli todella iso kokonaisuus opintojen ensimmäiseen syksyyn. Yhtenä isona osana oli kohtauksen valitseminen Emilia Pöyhösen näytelmästä Leipäjonoballadi (2008) sekä sen kohtauksen ohjaaminen.

Ensimmäisenä nostan tältä kurssilta esiin artikkelikeskustelut, jotka olivat minulle todella vaikeita. Artikkelit, joita luimme ja joista keskustelimme, olivat todella vaikeaselkoisia minulle, koska ne vilisivät sellaisia käsitteitä, mitkä olivat minulle tuntemattomia. Tunsin oloni välillä jopa todella tyhmäksi, kun en kyennyt olemaan mukana filosofisissa keskusteluissa. Tunsin olevani täysin väärässä paikassa ja itseni arvottaminen nosti taas päätään. (Päiväkirja 30.10.2013) Tämän kurssin myötä jouduin hyväksymään sen, ettei omiin vahvuuksiini kuulu filosofiset ja käsitteelliset keskustelut.

Yhden viikon ajan meillä oli tällä kurssilla ruumisviikko, jolloin pohdimme tekstin ruumiillistamista ja aistillistamista. Tämän viikon aikana teimme mahtavia harjoituksia, jotka avasivat omaa käsitystä siitä, millä eri tavoin tekstiä voi tutkia. Yksi tehtävistämme oli esimerkiksi suunnitella toiselle kurssilaiselle aistimatka ja se oli minulle ajatuksia mullistavaa pohtia, miten voisin rakentaa opiskelutoverilleni sellaisen aistimatkan, missä jokainen aisti otetaan huomioon.

Hienoin hetki syntyi kuitenkin majakkaharjoituksessa, missä tuotimme liikettä mielikuvien kautta lisäten siihen yhden repliikin, minkä olimme valinneet Leipäjonoballadi -näytelmästä. Huomasin päätyväni harjoituksen edetessä itselleni aivan uuteen tilaan, missä arvottaminen ja epäonnistumisen pelko katosivat täysin. Mikä parasta, harjoitus päättyi aivan hysteeriseen nauruun, mikä vapautti minussa jotain sellaista, mikä oli ollut piilossa kauan. Muistin taas sen, kuinka tärkeässä osassa omassa tekemisessäni on fyysisyys. (Päiväkirja 1.11.2013)

Viimeisenä tältä kurssilta nostan oman kohtaamisen ohjaamisen. Kurssin aikana meille painotettiin sitä, että valmista ei tarvitse tulla vaan tärkeintä on se ohjaamisprosessi. Päämääräorientoituneena ihmisenä otin tämän haasteena vastaan. Minulla ei tarvitse olla mitään näytettävää demopäivänä. (Päiväkirja 5.11.2013) Lopulta koin kuitenkin painetta siitä, että valmista täytyy olla. Sen sijaan, että olisin keskittynyt omaan tutkimiseeni (miten näytellä tunteita ja päätöksiä, kun katsoja näkee sinut vain vyötäröstä alaspäin?), jouduin loppuvaiheessa tekemään pikaisia draamallisia päätöksiä, jotta saan jonkun esityksen aikaiseksi. Jouduin todella sietämään keskeneräisyyttä. (Päiväkirja 18.11.2013)

Vaikka tällä kurssilla epätoivo ja epävarmuus nostivat useasti päätään, tiedostin paljon itsestäni ohjaajana. Ymmärsin esimerkiksi visuaalisuuden olevan iso osa ohjaajuuttani. Vaikka jouduinkin kriisiin oman ohjausdemonin kanssa, olin ylpeä siitä, että pidin pääni omasta ”tutkimuksestani” vaikka sain esimerkiksi liian vähän näyttelijöitä ja heistäkin yksi oli poissa yhden viikon ajan. En lähtenyt tekemään varmaa ja valmista vaan uskaltauduin hypätä tuntemattomaan ja epävarmaan. Oli myös hienoa näytellä muiden ohjauksissa ja harjoitella heidän kanssaan. (Päiväkirja 26.11.2013)

Näin puolitoista vuotta myöhemmin huomaan, että jo tällä kurssilla olen ollut voimakkaasti tekemisissä oman taiteilijuuteni kanssa. Tuolloin en kuitenkaan vielä osannut ajatella omaa taiteilijuuttani osana teatteriopettajaksi kasvua vaan keskityin huomioni omaan toimintaani ohjaajatilanteissa. Keskityin lähinnä siihen, että osasinko olla pedagoginen.

Välirefleksiot

Ensimmäisen vuoden aikana kokoonnuimme kaksi kertaa opettajien kanssa yhteen pohtimaan omaa matkaamme opinnoissa. Tarkoitus oli kirjata ylös niitä ajatuksia, joita koulutus oli siihen mennessä herättänyt.

Ensimmäisessä välirefleksiossa pohdimme, mitä olemme oppineet itsestämme oppijana suhteessa työryhmään, opettaviin aiheisiin sekä kehollisuuteen. Sen lisäksi pohdimme, miten omat vastauksemme voisivat tarkoittaa tulevien opintojemme kannalta. Oppijana olin vielä tarkemmin ymmärtänyt sen, että opin parhaiten ryhmässä keskustelun ja yhteisen tekemisen kautta. Jos taas kyseessä on oppitunti, missä istutaan paljon paikallaan ja opetus on luentomuotoinen, on tärkeää, että voin samalla tehdä jotain käsilläni. Tällöin ajatukseni pysyy käsiteltävissä aiheissa. (Muistiinpanot 4.10.2013) Tämän vuoksi minulla oli luennoilla usein mukana joku käsityö.

Yksi iso osa vastauksestani liittyi edelleen epäonnistumisen pelkoon ja arvottamiseen. Vaikka näiden tunteiden tiedostaminen oli minulla jo muutamassa kuukaudessa kehittynyt, ei se tehnyt niiden kohtaamisesta yhtään sen helpompaa. (Muistiinpanot 4.10.2013) ”Huomaan, että yllättäviin tilanteisiin lähteminen on minulle vaikeaa. Edelleen. Tietoisesti olen välillä pyrkinyt ajamaan itseäni tilanteisiin, missä seison tyhjän päällä. Tämä ei olisi onnistunut ilman hyvää ryhmää” (Muistiinpanot 4.10.2013). Tämänhän olin maininnut jo kirjeessäni itselleni ja halusin jatkossakin pyrkiä siihen, että altistaisin itseni uusille tilanteille opinnoissa. Tämä kulminoitui ensimmäisen lukuvuoden loppupuolella, kun ilmoittauduin mukaan soolotyöpajaan.

Toisessa välirefleksiossa pohdimme omaa polkuamme siitä eteenpäin kun päätimme hakea teatteriopettajan maisteriohjelmaan. Kuinka omat käsityksemme koulun hyödyllisyydestä olivat muuttuneet? Mitkä tekijät auttavat ja vaikeuttavat oppimistani teatteriopettajan maisteriohjelman koulutuksessa? (Muistiinpanot 14.2.2014) Nämä kysymykset toivat myöhemmin lisää syvyyttä omaan seminaarityöhön.

Olen jo aiemmin listannut tähän opinnäytetyöhön niitä syitä, miksi halusin hakea teatteriopettajan maisteriohjelmaan. Tässä vaiheessa eivät nämä

käsitykset koulun hyödyllisyydestä olleet muuttuneet, ehkä hieman kirkastuneet. Olin oppinut tiedostamista sekä tavoitteiden listaamista oppitunteja suunnitellessa. Tässä vaiheessa opintoja koin myös, että kärsin jonkin verran ”tietoähkystä”. Olin pyrkinyt ottamaan kaiken sen vastaan, mitä minulle oli koulutuksessa tarjottu. Ymmärsin sen, että välillä täytyy jotkut kurssit ottaa hieman kevyemmin. (Muistiinpanot 14.2.2014)

Yksi isoimmista asioista, mikä minulle kuitenkin nousi tuolloin esiin, oli miellyttämisen tarve. Ensimmäistä kertaa tiedostin sen kunnolla, että minulla on aina suuri tarve miellyttää kaikkia. En halua aiheuttaa kenellekään epämiellyttävää tilannetta esimerkiksi omassa opetuksessani. Ymmärsin, että opetustilanteissa usein käykin niin, että katkaisen jonkun harjoituksen, koska se aiheuttaa vastustusta. Tämä oli minulle tärkeä tajuamisen hetki, mikä myös vaikutti perusharjoitteluun. (Muistiinpanot 14.2.2014)

Nämä kokoontumiset olivat minulle tärkeintä nimenomaan tiedostamisen ja sanallistamisen myötä. Oli hyvä pysähtyä hetkeksi miettimään omaa kehitystä. Olisin kovasti kaivannut näitä tapaamisia myös toiselle lukuvuodelle, koska kiireen keskellä usein unohtaa sen, mistä on tulossa ja mihin haluaisi olla menossa.

Teatteripedagogiikan laboratorio 1

Näillä tunneilla toimimme toisen vuosikurssin teatteriopettajaopiskelijoiden ”marsuina” (oppilainaan) heidän vetäessä suunnittelemaan oppitunteja. Näiden tuntien aikana huomasin välillä turhautuvani. Itse olin juuri aloittanut opiskelut ja motivaatio oli kova. Ristiriita syntyikin aina silloin, kun toisen vuosikurssin opiskelija veti oppituntinsa ilman valmistautumista ja motivaatiota. Jos häntä ei kiinnosta vetää kunnolla, miksi minun täytyy tuhlata aikaani? Ne oppitunnit, joihin opettaja oli nähnyt vaivaa, olivat antoisia ja oli mahtavaa tarttua käytännön harjoitteisiin (Päiväkirja 22.10.2013). Vaikeita hetkiä olivat myös palautekeskustelut. Emme tunteneet toisen vuosikurssin opiskelijoita entuudestaan, joten palautteen antaminen oli todella vaikeaa.

Mielenkiintoisin hetki syntyi eräällä tunnilla, jossa tunsin voimakasta vastustusta. ”Huomasin, että oma vastustus syntyy, jos tehdään harjoitetta, enkä tiedä miksi tai mihin se johtaa. Huomasin myös, että vaikka vastustan, teen silti kiltisti. Tämä kaikki on hyvä tiedostaa. Epävarmuus aiheuttaa pelkoa epäonnistumisesta ja se aiheuttaa vastustusta” (Päiväkirja 24.10.2013). Oli hyvä ymmärtää, mikä motivoi minua oppijana. Näin jälkikäteen olen ymmärtänyt, että yksi iso osa tuota vastustusta on myös pelko naurunalaiseksi joutumisesta. Vaikka tuolloin ihmettelin tämän kurssin tärkeyttä, olen ymmärtänyt sen olevan osa kokonaisuutta. Jos en olisi tätä kurssia käynyt, olisin suhtautunut aivan erilailla siihen hetkeen, kun itse pääsin vetämään oppitunnin ensimmäisen vuosikurssin teatteriopettajaopiskelijoille.

Omat oppitunnit sekä tanssi- ja teatteripedagogiikan laboratorio

Nämä molemmat kurssit olivat siis tärkeää jatkumoa kakkosten teatterilaboratorioille ja kohti laboratorio 2 -kurssia. Omat oppitunnit -kurssilla opetimme omaa luokkaamme ja teatteri- ja tanssiopettajien laboratoriossa olimme yhdessä tanssiopettajaopiskelijoiden kanssa.

Omat oppitunnit -kurssilla ilmapiiri oli rento. Oman opetuskerran jälkeen sain ensimmäisen kerran palautetta siitä, miten liikun tilassa opettaessani (Muistiinpanot 26.11.2013). Tähän asiaan törmäsin vielä myöhemminkin. Tällä kurssilla alkoi myös palautteenannon opettelu. Mitä kannattaa sanoa, miten kannattaa sanoa ja milloin kannattaa sanoa?

Teatteri- ja tanssinopettajien laboratoriossa opetimme pareittain. Ilmapiiri oli tälläkin kurssilla rento. Itse pääsin opettamaan tanssinopettajaopiskelijan kanssa, mikä oli mahtavaa. Itseäni on aina kiinnostanut eri taideaineiden yhdistäminen opetuksessa, joten oli erittäin antoisaa suunnitella yhteistä tuntia. Tutkimuksemme aihe oli: miten pohjustat ylitä itsesi -ilmapiirin ilman miellyttämistä? Halusimme luoda tunnin, joka olisi ”sitkosmainen ja kuin yhtä pitkää harjoitusta” (Muistiinpanot 29.1.2014). Saimme ryhmältä hyvää palautetta ja koimme onnistuneemme. Hahmotin taas sen, kuinka paljon pidän työparin kanssa työskentelystä. ”Tosi hyvä fiilis labrasta! Nyt ymmärrän, mitä hyötyä on siitä, että harjoitteet nivoutuvat toisiinsa, eikä niiden välissä ole taukoa. [--] Alussa otin huomioon viime ryhmätehtävästäni

saamani palautteen (olin tosi napakka alkuohjeistuksessa, herätti joissakin vastustusta) ja aloitin tunnin lempeällä alkuspiikillä. Tulos: kukaan ei kuunnellut” (Päiväkirja 11.2.2014). Jälleen kerran yritin opettajana miellyttää, mutta samalla en ollut oma itseni.

Perusharjoittelu

Oman perusharjoitteluni tein Liikuntaseura Vihti-Gymissä, missä vedin eri tanssi- ja voimisteluryhmille ilmaisutunteja. Nuorimmat olivat kuusivuotiaita tyttöjä ja vanhimmat aikuisia naisia. Tämä liikuntaseura oli minulle ennestään tuttu, koska olin nuorempana itsekin valmentanut siellä sekä lasten- että nuorten tanssiryhmiä. Osan ryhmistä tapasin vain kerran kun taas muutaman ryhmän kanssa tapasin useamman kerran.

Sinänsä tämä harjoittelu meni aika omalla painollaan. Sen lisäksi, että halusin parantaa tanssijoiden ilmaisua, yksi tavoitteistani oli se, että halusin oppia itse pois miellyttämisestä opetustilanteessa. Sen lisäksi halusin olla tietoinen omasta liikkumisestani tilassa opetuksen aikana. (Perusharjoittelun loppuraportti 1.4.2014)

Eräällä tunnilla jännitin melko paljon alussa, joka aiheutti sen, että olin koko tunnin paikallani yhdessä nurkassa. Olin jollain tavalla ajatellut olevani rauhallinen, mutta todellisuudessa olin jähmettynyt. ”Yksi isoin tajuaminen minulle oli se, että vaikka pelleilen ryhmäläisten kanssa ja olen rento, se ei tarkoita sitä että miellyttäisin. Ensimmäisellä Impulssi -joukkueen tapaamiskerralla tämä tuli esille niin, että olin todella ”vakavasti otettava” ja staattinen, enkä oikeastaan antanut itsestäni mitään. Ymmärsin, että vaikka tämän työn tekisi vakavissaan, ei tarvitse olla niin tosissaan” (Perusharjoittelun loppuraportti 1.4.2014). Tämä oli minulle suuren tajuamisen paikka. Yritin olla sellainen, mitä en oikeasti ole. Siksi lasken tämän perusharjoittelun yhdeksi tärkeimmistä hetkistä opintojeni aikana.

Niiltä ryhmiltä, jotka tapasin useamman kerran, keräsin loppuraporttiini myös palautteita. ”Ohjaajana annoit aina äärimmäisen selkeät ohjeet ja osasit luoda rennon ja sallivan ilmapiirin. Osa harjoitteista oli rentouttavia, osassa saatiin nauruhermot auki! Eriyisen mieleenpainuvia olivat toisten

kantaminen eri tavoin ja parin vetäminen eri paikkaan kun pari halusi! Kaiken kaikkiaan tarjosit meille tosi monipuolisen paketin, joka oli paitsi hyödyllinen ja hauska, myös toi vaihtelua meidän treeniimme. Kiitos siitä siis sinulle!” (Perusharjoittelun loppuraportti 1.4.2014)

Teksti ja tilanne

Tämän kurssin haluan nostaa esiin, koska jouduin itselleni aivan uuteen tilanteeseen sekä ohjaajana että näyttelijänä. Tällä kurssilla työskentelimme pareittain ja tarkoitus oli ohjata parille monologiesitystä.

Oma parini halusi haastaa minut monologissani ja halusi ohjata minulle kohtauksen, missä vain seison paikallani. Tämä oli minulle vaikeaa, koska minun piti vain luottaa omaan läsnäolooni. ”Rajatilanteita tulee näytellessä paljon vastaan. Pelko huonoudesta tai siitä, että jotenkin epäonnistuu. Pienesti on vaikeampaa tehdä” (Päiväkirja 5.2.2014). Tämä kuitenkin edesauttoi sitä, että uskalsin tarttua soolotyöpajan haasteisiin.

Ohjauksessa koin epävarmuutta, koska Teksti ja toiminta -kurssilta oli jäänyt pieni pelko omasta osaamisesta. Taas oltaisiin menossa kohti demoa. Nyt kohtasin myös uuden tilanteen, kun ohjasin vain yhtä näyttelijää. ”Joudun koko ajan taistelemaan ärsytystä vastaan, mikä syntyy siitä, ettei minulla ole ohjaajana valmista ideaa tai ratkaisua. Tuntuu, että vaivaan näyttelijää tutkimuksillani” (Päiväkirja 6.2.2014). En vielä pidä ohjaukseni lopputulosta mitenkään onnistuneena, vaikka työparini yrittikin parhaansa. Luulen, että itselleni monologin esittäminen oli niin paljon vaikeampi paikka, etten voinut täysin keskittyä ohjaamiseen. Mutta juuri tuon näyttelemisen takia tämä kurssi nouseekin tärkeäksi. Yksi pelottava kynnyksi oli jälleen ylitetty.

Seminaarityö

Tämän haluan mainita siksi, että valmistuneiden haastattelu oli itselleni äärimmäisen mielenkiintoista. Kun itse olin ensimmäisen vuoden aikana useasti arvottanut itseäni muihin ja pitänyt omia vahvuuksiani ammatillisesti ”tylsinä” vahvuuksina, oli todella tärkeää kuulla valmistuneiden suusta heidän

mielipiteitään opettajan vahvuuksista. Vaikka en osaa keskustella filosofisesti, voin olla hyvä opettaja, koska olen innostunut. Nämä haastattelut vahvistivat omaa ammatti-identiteettiäni. Oli myös mahtavaa tutkia teatteriopettajan maisteriohjelman historiaa.

Kun lähdin suunnittelemaan haastatteluja, en vielä tarkalleen tiennyt, mihin suuntaan seminaarityöni aihe kirkastuisi. Näin ollen kysymykset valikoituivat oman mielenkiinnon mukaan enkä kaikkia kysymyksiä tai niiden vastauksia ottanutkaan mukaan lopulliseen seminaarityöhöni. Näin jälkikäteen on ollut mielenkiintoista huomata, että jo tuolloin olin kiinnostunut kuulemaan valmistuneiden mielipiteitä siihen, mitkä kurssit olivat olleet heidän opintojensa kannalta heille merkittäviä. Jokainen esimerkiksi nosti tärkeäksi koulussa tehdyt produktiot (Kajo 3.3.2014, Koski 7.3.2014 & Nieminen 7.3.2014) samoin kuin itse nostan soolotyöpajaproduktion tärkeäksi oman matkani kannalta. Jokainen nosti myös somaattisista opinnoista jonkun kurssin tärkeäksi, Niemiselle se oli jooga, Koskelle pilates ja Kajolle somaattinen työskentely -kurssi. Toki löytyi myös eroavaisuuksia. Johtuen myös eri opiskeluaajoista, ovat kurssit ja niiden sisällöt myös muuttuneet aikojen saatossa.

Yksi mielenkiintoinen asia nousi Kajon haastattelusta (3.3.2014), kun hän sanoi: ”Pedagoginen koulutus ei välttämättä takaa mitään. Voithan käydä koulutuksen ottamatta mitään vastaan. Ei täältä tuleva saa mitään laatuilemaa. Ilman koulutusta oleva voi olla loistava opettaja, mutta hänkin on varmasti ajatellut paljon ja peilannut omaan menneisyyteensä kehittäessään opetustaan”. Tästä nousee esiin se oma ennakkokäsitykseni, että jokainen teatteriopettajan maisteriohjelman hakeva haluaa tulla paremmaksi opettajaksi. Jos tätä halua ei ole, ei pelkkä koulutus takaa mitään. Jotta minusta tulisi parempi teatteriopettaja, on minun haluttava kehitystä.

Haastattelut laittoivat minut omien käsitysteni äärelle. Ne auttoivat myös avaamaan sitä, mitä kaikkea teatteriopettajan maisteriohjelmasta voi saada irti. Olen todella iloinen, että sain kohdata nämä kolme valmistunutta ja he olivat valmiita auttamaan minua omassa tutkimuksessani. Sain myös kiitosta

siitä, että myös he joutuivat omien ajatustensa äärelle haastattelukysymysteni myötä.

Soolotyöpajan käynnistys

Opintoihimme kuului taiteellis-pedagoginen tapahtuma ja vaihtoehtoina oli valita joko soolotyöpaja tai devising. Itselleni devising työtapana olisi ollut turvallinen valinta, koska ryhmässä työskentely on minulle ominaista. Päätin todella haastaa itseni ja valitsin soolotyöpajan, koska olin luvannut itselleni sen, etten mene sieltä mistä aita on matalin (Kirje itselle 28.8.2013).

Kurssin alku oli minulle todella jännittävä paikka. ”Mistä tämä epävarmuus kumpuaa? Kun odotan vuoroani puhua, en jännitä, mutta yhtäkkiä kesken puhumisen iskee paniikki ja alkaa itkettää. [--] Nyt tuntuu siltä, että minun on osattava olla itselleni armollinen. [--] Joten, nyt tässä soolotyöpajassa olen itselleni armollinen ja yritän vain parhaani. Täytyy muistaa, että epäonnistumiseen ei kuole, mutta siitä oppii paljon. Kyllä sinä osaat” (Päiväkirja 22.4.2014). Nämä tuntemukset olivat minulle lähes päivittäisiä.

Oma piirustus soolotyöpajan aloituksessa 22.4.2014

Kurssin alussa teimme paljon ryhmäläisten kanssa yhdessä. Sen lisäksi työskentelimme paljon pareittain. Opettajat painottivat koko ajan sitä, ettei keväällä minkään tarvitse olla vielä valmista. Tutustuimme esineteatteriin, kirjoitimme omia tekstejä ja teimme paljon autenttista liikettä. Ohjaavia opettajia oli eri aloilta ja tämä auttoi laajentamaan omaa ajatusmaailmaa. Varsinkin kirjoitustehtävät veivät ajatuksiani eteenpäin siitä, millaisen esityksen haluaisin tehdä. Vaikka alussa vähän leikilläni pohdin sitä, kuinka piilossa voin olla ollakseni silti esiintyjä, tuli tästä ajatuksesta myös sooloesitykseni johtoajatus.

Ennen kesälomalle lähtöä teimme pienet demot, jotka esitimme toisillemme. Sama työpari, joka minulla oli ollut Teksti ja tilanne -kurssilla, oli usein parinani myös tämän kurssin aikana. Hän auttoi minua työstämään demoani, josta tulikin osa lopullista esitystä. Käytin demossani myös kurssilla kirjoittamaani tekstiä. Demon jälkeen sain ryhmäläisiltä huikeaa palautetta, mikä nosti itsevarmuuttani hurjasti. Olin saanut sen esille, mitä halusinkin. Huomasin sen, että tällä kurssilla yksi tärkeimmistä asioista oli ryhmä. Me autoimme toisiamme ja luotimme toisiimme. Vaikka kyseessä oli soolotyöpaja, teimme koko kevään töitä yhdessä. En joutunut taistelemaan epävarmuuteni kanssa yksin.

Kirje kotiin

Kesällä ensimmäisen lukuvuoden jälkeen sain kotiini sen kirjeen, minkä olin siis kirjoittanut itselleni opintojen alussa. Sen luettuani tunsin päällimmäisenä voimakasta ylpeyttä itsestäni. Olin toivonut, etten menisi sieltä mistä aita on matalin, mikä on itselleni tyypillistä aina, kun eteeni sattuu jotain pelottavaa. Varsinkin se, että olin uskaltanut lähteä soolotyöpajaan, oli minulle suuri henkinen voitto. Tuntui todella siltä, että olin uskaltanut lähteä mukaan johonkin sellaiseen, mikä tulisi viemään minua eteenpäin. Epäonnistumisen pelko oli ollut koko ajan voimakkaasti läsnä soolotyöpajan aikana, mutta se ei kuitenkaan ollut hallinnut minua liian voimakkaasti. Soolotyöpaja aiheutti myös tilanteita, missä huomasin vertailevani itseäni jälleen muihin. Nyt tuntui kuitenkin siltä, että tiedostin ne

hetket paremmin kuin ennen. Hahmotin sen paremmin, että tällainen vertailu on itselleni erittäin tyypillistä ja yritin päästä siitä irti.

Tämän kirjeen saaminen ja sen lukeminen oli minulle todella tärkeä hetki. Olin ylpeä itsestäni. Tuntui siltä, että ensimmäisen lukuvuoden aikana olin kohdannut useita hetkiä, jolloin olen valinnut sen itselleni vaikeamman tien. Kirje muistutti jatkamaan samaan malliin myös seuraavana lukuvuotena.

Ensimmäisen vuoden yhteenveto

Ensimmäiseltä vuodelta nostaisin oman kasvuni kannalta vahvimmaksi vaikuttajaksi kirjeen itselle, koska se antoi koko opiskelulleni suunnan. Kirje muistutti minua jatkuvasti haastamaan itseni. Se auttoi minua tunnistamaan tiettyjä tunteita, mitkä itsessäni herää epävarmuuden hetkillä, kuten arvottamisen. Sen lisäksi tärkeänä pidän myös välirefleksioita, koska ne palauttivat minut aina kirjeen ääreen. Olenko nyt siinä, missä haluaisin olla?

On myös erittäin tärkeää, että Tähän astiset askeleeni -kurssi ryhmäytti meidän luokkamme. Meidät ryhmätettiin hyvin myös tanssinopettajaopiskelijoiden kanssa. Tämä auttoi esimerkiksi omien oppituntien pitämisessä, kun tiesi muiden antavan kaikkensa auttaakseen sinua.

Ensimmäisen vuoden aikana tuli useasti kohdattua omat heikkoudet, mutta se on vain ja ainoastaan hyvä asia. Oma identiteettini vahvistui, koska aloin tiedostamaan paremmin itseäni niin tunteiden kuin ajatustenkin tasolla. Jos koko vuosi olisi mennyt helposti, en olisi kasvanut opettaja niin paljon kuin nyt kasvoin. Ja mikä tärkeintä, tutustuin itseeni opettajana. Sain laajemmin ymmärrystä pedagogiikasta ja kaikesta siitä, mihin sitä voi käyttää. Opettajan ammatti-identiteetti alkoi pikku hiljaa vahvistua, vaikka vielä irrallisena omasta taiteilijuudesta ja sen merkityksestä teatteriopettajuuteen.

Vaikka olinkin todella väsynyt ensimmäisen vuoden jälkeen, koin etten olisi voinut toivoa yhtään enempää. En koululta, en ryhmältä enkä itseltäni. Olin mennyt omia tavoitteitani kohti parhaani mukaan.

Toinen vuosi

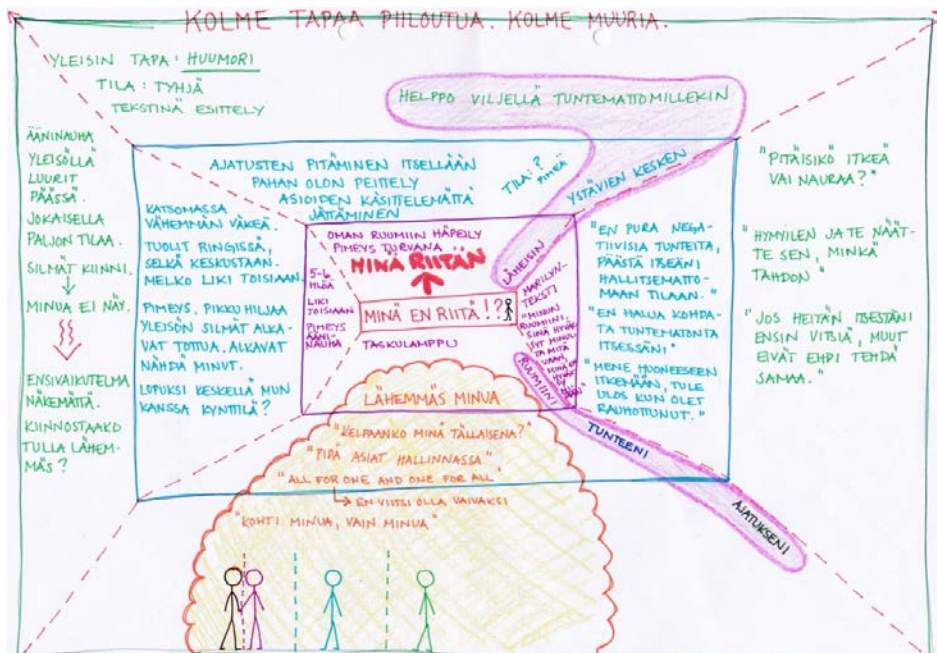
Tässä luvussa käyn läpi niitä kursseja sekä muita tapahtumia toisen lukuvuoteni aikana (2014–2015), joita pidän merkittävinä oman kasvuni kannalta. Käytän muistini tukena kirjoittamiani muistiinpanoja.

Soolotyöpajan viimeiset harjoitukset sekä esitykset

Kesän aikana mieli ja keho oli saanut levätä ja tuntui hyvältä palata takaisin opintojen pariin. Oli jännittävää huomata, kuinka alitajunta oli kuitenkin tehnyt paljon työtä sooloesityksen suhteen. Kevään ajatukset suurista lavastuksista olivat unohtuneet ja tilalle oli tullut ajatus mahdollisimman riisutusta esityksestä. Ensimmäinen kysymys oli kuitenkin säilynyt: kuinka piilossa voin olla ollakseni kuitenkin vielä esiintyjä? (Muistiinpanot 25.8.2014)

Reilun kuukauden mittainen harjoitusjakso ennen esityksiä oli äärimmäisen intensiivinen. Yhtäkkiä huomasikin sen, että asioita oli pakko alkaa lyömään lukkoon. Oman epävarmuuden ja itsensä kyseenalaistamisen kanssa sai todella tehdä töitä. Itselleni oli paljon apua siitä, kun sain keskustella kahden kesken opettajamme Kaija Kankaan kanssa. Hän esitti kysymyksiä liittyen esitykseen ja tarkoitus oli vastaila mahdollisimman spontaanisti. Oma ajatus kirkastui. Ajatus kolmiosaisesta esityksestä vahvistui.

Viimeisen kuukauden aikana törmäsin myös omaan tarpeeseeni miellyttää muita. Kun opettajat antoivat palautetta omasta tulevasta esityksestä, oli vaikeaa pitää kiinni omasta ajatuksesta. Niin kuin opettajat meille sanoivatkin, jossain vaiheessa on vaan pakko lakata kuuntelemasta muita ja tehdä vaan oman pään mukaan. Tämä korostui silloin, kun eri opettajilta sai eri palautteita. Mielestäni onnistuin tässä kolmiosaisen esitykseni ensimmäisessä (Ensitapaaminen) ja viimeisessä (Vain hänelle) osassa.

Esityssuunnitelma 3.9.2014

Tämä oli mielestäni koko kurssin ydin. Koska koko prosessi oli pitkä, vei se väkisininkin itseä kohti omaa taiteilijuuden ydintä. Kuka minä olen taiteilijana ja millaista taidetta haluan tehdä? Näin ollen prosessi ei myöskään päästänyt itseä helpolla. Tässä tärkeään asemaan nousi sekä opettajat että muu ryhmä. Niin kuin sanoin jo aikaisemminkin, missään vaiheessa ei ollut kokonaan yksin. Apua sai heti kun vaan pyysi.

Suurimmat ongelmat syntyivät harjoitusajasta. Moni meistä esiintyi samassa tilassa ja harjoitusvuorot oli pakko jakaa. Sen lisäksi itselläni tuli myös ongelmia ihan käytännön realiteettien takia. Oli pakko alkaa tehdä kompromisseja, koska aikaa ei enää ollut. Oli äärimmäisen vaikeaa tasapainoilla oman vision ja realiteettien välillä. Esitykseni keskimmäisen osan (Ystävien kesken) kohdalla minulta loppui aika ja kompromissit johdattivat päätöksiäni. Näin ollen se ei ollut sellainen, mitä olisin sen halunnut taiteellisesti olevan.

Kun esitykset olivat ohi, olin kuitenkin äärimmäisen ylpeä itsestäni. Sen lisäksi, että olin saanut esityskokonaisuudestani hyvää palautetta, olin löytänyt itsestäni paljon uutta. Olin tehnyt jotain sellaista, mitä en ollut tehnyt koskaan aikaisemmin. Olin todella haastanut itseni.

Soolotyöpajan sankarit. Kuva: Outi Rossi

Takarivi: Helena Korpela (vas), Annu Ronkainen, Tuire Colliander, Hanna Kivioja ja Hanna-Kaisa Rajala. Eturivi: Maia Häkli (vas), Laura Hurme

Kun aikaa esityksistä oli kulunut vajaa kuukausi, pidimme yhdessä työryhmän kesken purkukeskustelun. Yksi siellä esitetyistä kysymyksistä oli: miksi tästä kurssista on hyötyä itselle oman ammatti-identiteetin kannalta?

Keskeneräisyyden sietokyvyn kasvamisen lisäksi soolotyöpaja antoi luottoa omaan ääneen ja mielipiteeseen. Se oli heittäytymistä tuntemattomaan, mikä laittoi tutkimaan omaa esiintyjyyttä, dramaturgiaa, ohjaajantyötä, visuaalista silmää ja paljon muuta. Tällainen soolomatka on aina matka omaan itseen, siihen miltä minun oma taiteellinen ääneni kuulostaa. On tärkeää tutustua omaan taiteilijuuteen ja tiedostaa sitä, ennen kuin opettaa sitä muille.

(Muistiinpanot 5.11.2014)

Tämä kurssi, tai voisi oikeastaan sanoa matka, oli siis äärimmäisen tärkeä oman ammatti-identiteetin kannalta. Vaikka ennemminkin kurssi vie lähemmäs kysymystä kuka minä olen taitelijana, ymmärrän samalla paremmin teatteriopettajuuttani ja sen taiteellista osa-aluetta. Aloin ymmärtämään taiteilijuuden ja opettajuuden liittoa teatteriopettajan työssä.

Laboratorio 2

Tässä laboratoriossa uudet teatteriopettajan maisteriohjelman ensimmäisen vuoden opiskelijat olivat meidän oppilaitamme, niin kuin me olimme oppilaita *ensimmäisessä Laboratoriossa*. Johtuen omista kokemuksista laboratorion oppilaana, halusin todella suunnitella ja nähdä vaivaa, jotta oppilaani kokisivat saavansa tunnustani itselleen jotain.

Tiesin olevani menossa Turun Taideakatemiaan pitämään kahden päivän mittaista työpajaa ensimmäisen vuoden teatteri-ilmaisun ohjaaja opiskelijoille aiheesta Kohti omaa ohjaajuutta ja pedagogiikkaa. Päätin ottaa tämän aiheeksi myös laboratorioon, jotta voisin testata mieleeni tulleita harjoitteita ja jotta saisin palautetta siitä, vievätkö harjoitukset kohti aihetta.

Olen iloinen siitä, että sain tunnista hyvää palautetta. Sen lisäksi oli itselleni tärkeää huomata, että oppilainani toimineet opiskelijat kokivat saaneensa myös itse jotain. Myös he olivat sanallistaneet sen, mitä itse pohdin ollessani ”marsuna”: on hienoa olla sellaisella oppitunnilla, mistä näkee, että opettaja on nähnyt vaivaa.

Kaikki pidetyt oppitunnit ja laboratoriot (*Laboratorio 1, Omat oppitunnit, Tanssi- ja teatteripedagogiikan laboratorio ja Laboratorio 2*) olivat yksi iso kokonaisuus, mikä avautui minulle vasta suunnitellessani omaa opetusta toiseen laboratorioon. Jos en olisi käynyt läpi niitä tuntemuksia, mitä koin ”marsuna”, en olisi saanut omista opetuksistani näin paljon irti. Yksi isoimmista asioista mielestäni tässä kokonaisuudessa oli se, kuinka oma palautteenantotaito kehittyi, koska omien opetusten lisäksi keskityimme toisten pitämien oppituntien arvioimiseen. (Muistiinpanot 23.10.2014)
Palautteen antamisen taito on äärimmäisen tärkeää omassa opettajantyössä.

Opintomatka Berliiniin 13.-16.11.2014

Tältä matkalta jäi käteen paljon, mutta syy, miksi nostan sen tärkeäksi oman kasvuni kannalta, on se, että tiedostin oman tapani olla kyseenalaistamatta asioita. Usein otan vastaan asioita totuuksina, varsinkin jos niistä kirjoittaa tai puhuu joku sellainen, ketä kunnioitan. Sain muistutuksen siitä, että on hyvä

muistaa suhtautua kaikkeen uteliaana, mutta samalla laittaa kaiken perään kysymysmerkki. (Muistiinpanot 16.11.2014)

Toisen vuoden yhteenveto

Näin jälkikäteen voisin kärjistä, että jos ensimmäinen vuosi opinnoissa vahvisti käsitystäni itsestäni opettajana, toinen vuosi vahvisti käsitystäni itsestäni taiteilijana. Tähän kärjistykseen vaikuttaa suuresti soolotyöpaja, joka oli yksi opintojen tärkeimmistä kursseista. Jos jälleen palaan siihen kirjeeseen, minkä itselleni kirjoitin opintojeni alussa, soolotyöpaja vei minut todella niiden asioiden äärelle, mitä kirjeessäni nostin esille.

Soolotyöpaja -kurssin jälkeen minulle valkeni, miten tärkeä osa omaa teatteriopettajan identiteettiä on oma taiteilijaidentiteetti. Jos ennen opintoja halusin lisää työkaluja teatteri opettamiseen (Muistiinpanot 30.1.2013), ymmärsin nyt, että tärkeämpää on päästä oman taiteilijuutensa äärelle.

Oman opettajuuteni suhteen tärkein asia oli se, että kehityin palautteen antajana. Kehitys tapahtui lähinnä ulosannissa. Nyt kykenen paremmin sanallistamaan omia ajatuksiani sekä tiivistämään niitä. Samalla olen rohkaistunut sanomaan ääneen omia ajatuksiani ja mielipiteitäni. Vaikka muut olisivat eri mieltä, se ei tarkoita että olisin väärässä.

Jos mietin niitä tavoitteita, mitkä eivät täyttyneen näiden kahden vuoden aikana, yksi niistä on yhteistyö muiden taideopiskelijoiden kanssa. Tämä olisi varmasti mahdollista, jos olisin opiskellut kauemmin kuin nämä kaksi vuotta. Lukujärjestys oli varsinkin ensimmäisenä vuonna niin täysi, ettei muiden taideopiskelijoiden kohtaaminen ollut aivan mahdollista, paitsi niillä muutamalla valinnaisella kurssilla. Jos tulevaisuudessa Teatterikorkeakoulussa on mahdollista opiskella myös kandiditutkinto, jää kohtaamiseen lisää aikaa.

Toinen tavoite, joka jäi hieman vajaaksi, oli käsitteiden laajempi ymmärtäminen ja niiden käytön helpottuminen. Luulen, että itselleni tuotti vaikeuksia se, etten ollut niissä kauhean vahvoilla kouluun tullessanikaan. Uusien käsitteiden määrä oli opintojen aikana niin hurja, ettei minulla ollut

mahdollisuutta tarttua kaikkiin ja selvittää niitä itselleni niin, että ymmärtäisin ne paremmin. En oikeastaan tiedä, miksi tämä oli minulle niin tärkeä tavoite. Ehkä halusin osata keskustella kollegoiden kanssa paremmin. Tärkeämpää on ehkä se, että olen päässyt irti ajatuksesta, että jokainen omaan ammattiin liittyvä kirja tai artikkeli on oppimateriaalia, mikä on ”pakko” lukea. Nyt voin tarttua niihin, koska ne ovat kiinnostavia.

MISSÄ MENNÄÄN NYT?

Tässä opinnäytetyössä yksi hienoimmista asioista on ollut se, että olen päässyt palaamaan omien opintomuistiinpanojeni sekä päiväkirjamerkintöjeni pariin. Olen todella iloinen siitä, että koulutuksen alussa päätin kirjoittaa opintopäiväkirjaa. Kun lähdin etsimään niitä hetkiä teatteriopettajan maisteriohjelmasta, jolloin joku on itsessäni liikahtanut ja muuttunut, oli nimenomaan päiväkirjamerkinnöistä iso apu. Jokaisesta koulupäivästä en ollut kirjoittanut, mutta aina silloin, kun olin jonkun asian äärellä. Niistä merkinnöistä oli lopulta helppoa löytää ne merkittävimmät hetket.

Näin lopuksi haluan palata niihin tavoitteisiin, mitä itselleni listasin:

Koen onnistuneeni jos:

- 1) Otan infoa vastaan ja teen tehtävät kunnolla.
- 2) Opin käsittelemään epäonnistumisen pelkoa.
- 3) Vertailu ja itsensä alentaminen vähenee.
- 4) Oman ammatti-identiteetin vahvistumisen myötä usko ”omaan juttuun” vahvistuu
- 5) Olen haastanut itseäni uusissa tilanteissa
- 6) Ymmärrän opettamisen käsitteitä ja tätä myöten osaan vastata itselleni, mihin intuitiolla tehdyt päätökset perustuu

(Kirje itselle 28.8.2013)

Tätä listausta katsellessa näin opintojen loppuvaiheessa voin olla itseäni melko tyytyväinen. Esimerkiksi epäonnistumisen pelko ja itsensä arvottaminen olivat sellaisia asioita, jotka tulivat ajankohtaiseksi jo heti koulun alussa. Niin kuin aiemmin sanoin, kun olin kirjoittanut nämä asiat ylös, osasin suhtautua asiaan hieman ulkokohtaisemmin enkä mennyt itseni kanssa täysin lukkoon. Nyt myös hahmotan paremmin, mitkä yllämainituista tavoitteista liittyvät identiteettiini ja mitkä ammatti-identiteettiini.

Suuri tavoite itselläni oli se, etten mene sieltä, mistä aita on matalin. Halusin kyetä ottamaan näiden kahden vuoden aikana mahdollisimman paljon vastaan ja haastaa itseni aina, kun siihen tulisi mahdollisuus. Ensimmäisen vuoden loppupuolella huomasin kärsiväni jonkin asteisesta ”tietoähkystä”,

koska olin niin epätoivoisesti yrittänyt sisäistää kaiken, mitä minulle oli sanottu. Tämä on tietenkin täysin mahdotonta. Oli pakko myöntää itselle, etten voinut antaa kaikkeani jokaiseen kurssiin. Minun oli löydettävä ne minulle tärkeimmät kurssit, joihin voisin keskittyä täysillä. Osa kursseista oli pakko ottaa kevyemmin. Jos olin aluksi ajattelut ottaa mahdollisimman paljon vapaasti valittavia opintoja, oli pakko hyväksyä se, ettei voimat riittäneet kuin muutamaan. Samalla, kun ns. valitsin itselleni tärkeimmät kurssit, kirkastin samalla sitä omaa suuntaani, mihin tässä koulutuksessa koko ajan suunnataankin.

Kirjoitin siihen kirjeeseen, jonka itselleni kirjoitin, että ”paskastakin voi oppia” (Kirje itselle 28.8.2013). Tämä lause on ollut minulle motto jo Taideakatemiaan opinnoista lähtien. Tuolloin muistan valittaneeni luokkatoverilleni erään kurssin turhuudesta (johtuen lähinnä itseni ja kurssin opettajan ristiriidoista) ja hän sanoi minulle tuon lauseen. Vaikka teatteriopettajan maisteriohjelmassa ei ole ollut mielestäni ”paskoja” kursseja, tämä on ollut minulla mielessäni silloin, kun en ole kokenut jotain kurssia hirveän tärkeäksi. Tämä korostui esimerkiksi *Laboratorio 2* –kurssin jälkeen, kun ymmärsin *Laboratorio 1* –kurssin merkityksen. Aina voi oppia jotain joko kurssin sisällöstä, opettajuudesta tai vaikka keskusteluista luokkatovereiden kesken.

Itselleni tärkeitä hetkiä opintojen aikana ovat olleet ne hetket, kun olen saanut keskustella opettajien kanssa omasta matkastani. Olisi ollut mahtavaa, jos näitä hetkiä olisi ollut enemmänkin ja nimenomaan kurssien ulkopuolella. Ollessamme leirikoulussa opintojen alussa, saimme jokainen keskustella opettajamme Riku Saastamoisen kanssa omista suunnitelmistamme. Vaikka välireflektiot täydensivätkin oman matkani pohdintaa, olisi ollut mahtavaa käydä näitä kahdenkeskisiä keskusteluja useammin. Opettajat ovat kuitenkin siinä asemassa, että he näkevät meidän matkamme ulkopuolelta ja näin ollen voivat nähdä jotain sellaista (ja varmasti näkevätkin), mikä jää meiltä opiskelijoilta itse huomaamatta.

Jos minun pitäisi kiteyttää yhteen sanaan se tärkein oppi, mitä olen teatteriopettajan maisteriohjelmassa saanut, se olisi *tiedostaminen*. Olen tiedostanut asioita sekä itsestäni, opettajuudestani sekä taiteilijuudestani.

Kun teatteriopettajan maisteriohjelman tavoitteissa mainitaan oppilaan kehittynyt ammatti-identiteetti (Teatterikorkeakoulu, 3.2.2014), on siihen mielestäni avaimena juuri tiedostaminen.

Tärkeimmät asiat, jotka olen omasta identiteetistäni tiedostanut opintojeni aikana, ovat miellyttämisen tarpeeni, haluni välttää konflikteja, itseni arvottamisen suhteessa muihin sekä epäonnistumisen pelkoni. Nämä haasteet olen edelleenkin kohdannut lähes päivittäin, mutta nyt tunnistan ja tiedostan ne ja näin ollen kykenen ainakin osittain nousemaan niiden yli.

Omasta opettajuudestani olen tiedostanut myös omat vahvuuteni, joista tärkeimpinä pidän huumorintajua, läsnäoloa, oppilaslähtöisyyttä sekä ”rakkautta lajiin ja ihmisiin”. Tiedostan nyt sen, mitä sanon ja miten sen sanon. Tiedostan myös omat ”heikkouteni” opettajana, mitkä oikeastaan ovat samat asiat, kuin nuo yllämainitut, jotka olen tiedostanut itsestäni. Tiedostan sen, ettei minusta tule koskaan filosofista keskustelijaa enkä ymmärrä (tai en ainakaan osaa puheessani aina käyttää) vieläkään kaikkia niitä käsitteitä, joita opintojen aikana on tullut vastaan. Viimeinen kohta tavoitelistastani jäi siis hieman vajaaksi. Tämä minun on vaan hyväksyttävä. Minä olen käytännön ihminen ja käytännön opettaja. Kaikesta huolimatta ymmärrän ihmisiä ja tulen ymmärretyksi.

Omasta taiteilijuudestani olen löytänyt hurjan paljon uusia puolia. Ehkä voisin jopa sanoa, etteivät ne löydöt itsestäni tai opettajuudestani olleet niin yllättäviä, kuin löytöni omasta taiteilijuudestani. Soolotyöpajan myötä ymmärsin, että minulla on paljon sanottavaa taiteen kautta. Vaikka edelleenkin rakastan perinteistä teatteria, (pääsykokeissa manifestoin, ettei puskateatteri ole paskateatteria!) voin tehdä kaikkea muutakin. Minullakin on taito koskettaa ihmistä. Pääsykokeissa muistan puhuneeni haastattelussa, että oma teatterikäsitykseni on kuin pahvilaatikko ilman kantta. Sillä hetkellä laatikon sisältö oli täynnä perinteistä teatteria, mutta koska siinä ei ollut kantta, sinne saattoi päästä livahtamaan kaikkea uutta. Nyt voisin sanoa, että teatterikäsitykseni on kuin iso kulho, jonne pääsee valumaan kaikkea mahdollista. Taiteilijuuden suhteen olen nyt avoimempi, koska nyt tiedän, että pystyn!

Tärkeintä oli kuitenkin ymmärtää, kuinka tärkeää taiteilijuus on teatteriopettajaksi kasvamisessa. Tätä en osannut edes ajatella opintojeni alkaessa, vaikka sen pitäisi varmaankin olla itsestäänselvyys. Sen lisäksi, että nyt tiedän paremmin kuka olen (identiteetti) ja kuka minä olen ja haluan olla opettajana (ammatti-identiteetti), olen päässyt lähemmäksi kysymystä, kuka minä olen taiteilijana. Kun kirjeessä itselleni yksi tavoitteeni oli ”oman ammatti-identiteetin vahvistumisen myötä usko ’omaan juttuun’ vahvistuu” (Kirje itselle 28.8.2013), tarkoitin sillä varmaankin oman taiteilijuuteni vahvistumista, mutta en ajatellut sitä sen tarkemmin. Voisi siis todella sanoa, että tämä tavoitteeni kirkastui opintojeni aikana.

Niin kuin Stenberg kirjassaan Riittävän hyvä opettaja (2011) pohtii, on itsensä tunteminen opettajan yksi tärkeimmistä työkaluista. Kuka minä olen ja kuka minä olen opettajana? Tähän liittyy mielestäni voimakkaasti juuri tiedostaminen. Jokainen tekee virheitä ja jokainen epäonnistuu. Nämä hetket on tärkeää tiedostaa, jotta niistä hetkistä voisi oppia mahdollisimman paljon. Yhtä tärkeää on kuitenkin pysähtyä onnistumisen äärelle.

Kun lähdin tekemään tätä opinnäytetyötäni, halusin pohtia, ovatko opintoni vieneet minua kohti parempaa opettajuutta, mikä oli oma tavoitteeni opintojen alkaessa. Kokemukseni teatteriopettajien ja teatteriohjaajien kanssa tukivat ennakkokäsitystäni siitä, että pedagogiset opinnot tekevät opettajasta paremman opettajan. Tämä käsitykseni sai myös tukea seminaarityössäni, kun haastattelin teatteriopettajan maisteriohjelmasta valmistuneita. Jokainen haastatelluista oli sitä mieltä, että heidän opintonsa olivat vieneet heitä kohti parempaa teatteriopettajuutta (Kajo 3.3.2014, Koski 7.3.2014 & Nieminen 7.3.2014), mutta sitä on myös itse haluttava (Kajo 3.3.2014). Tämän aiheen pohdinta on ollut minulle tärkeä tekijä omien opintojeni aikana, koska se on asettanut minut oman menneisyyteni ja kokemuksieni äärelle.

Tämän työn kirjoittaminen on selventänyt minulle, kuinka oma identiteettini, ammatti-identiteettini ja taiteilijuuteni on kehittynyt näiden opintojen aikana ja näitä pääsin tutkimaan omien muistiinpanojeni kautta. Opintojeni kuluessa olen oppinut koko ajan ja tuntenut kehittyväni, mutta nyt hahmotan sen, missä olen kehittynyt ja mikä minussa on kehittynyt. Näiden kahden vuoden aikana minusta on tullut parempi, riittävän hyvä teatteriopettaja. Samalla

hahmotan sen, etten ole koskaan valmis. Valmis opettaja ei ole edes mahdollinen vaihtoehto, koska hyvän opettajan on kehitettävä itseään jatkuvasti. Nyt ajatus keskeneräisyydestä ei kuitenkaan ole niin pelottava, koska tunnen itseni paremmin.

LÄHTEET

Kannen kuva: Akateemista keskustelua -kurssille otettu Identiteetti -kuva 6.10.2013. Kuva: Juha Åberg.

Anttila, E. 2014. Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa. Luentomateriaali. Teatterikorkeakoulu

Anttila, E., Bresler L., Juntunen M-L., Löytönen T., Rouhiainen L., Räsänen M., Saastamoinen R., Sava I., Varto J., Väkevä L. & Westerlund H. 2011. Johdanto. Teoksessa Anttila E. (toim.) Taiteen jälki – Taidepedagogiikan polkuja ja risteyksiä. Helsinki: Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 40, 5-11.

Dunderfelt, T, Laakso, J., Niemi, P., Peltola, R. & Vidjeskog, J. 2001. Yksilöllinen ihminen. Psykologia 5. Porvoo: WS Bookwell.

Eskelinen, J. 2002. Teatterikasvatuksen traaginen tragedia ja yhteinen il(luusi)o. Teatterikorkeakoulu 2, 36–39.

Eteläpelto, A., Hökkä, P., Vähäsantanen, K., Paloniemi, S. & Mahlakaarto, S. 2013. Opettajan ammatillinen identiteetti ja toimijuus: haasteita ja ratkaisuja. Teoksessa Jääskelä, P., Klemola, U., Lerkkanen, M-K., Poikkeus, A-M., Rasku-Puttonen, H. & Eteläpelto, A. (toim.) Yhdessä parempaa pedagogiikkaa – Interaktiivisuus opetuksessa ja oppimisessä.

Himberg, L., Laakso, J., Peltola, R., Näätänen, R. & Vidjeskog, J. 2000. Kehittyvä ihminen. Psykologia 2. Porvoo: WSOY-Kirjapainoyksikkö.

Kettle, B. & Sellars, N. 1996. The development of student teachers ´ practical theory of teaching. Teaching and Teacher Education 12 (1), 1-24.

Kiiskinen, J. 2013. Kasvatuksen historialliset ja filosofiset perusteet. Luentomateriaali. Teatterikorkeakoulu.

Korhonen, P. 1993. Opettamisen taito ja taidekasvatus. Teoksessa Nurmi, A-M. (toim.) Tie teatteri-ilmaisuun. Helsinki: Yliopistopaino.

Laes, T. 10.2.2015. Taideaineiden erityispedagogiikka. Luentomateriaali. Taideyliopisto.

Opettajien Ammattijärjestö OAJ, 2015. Opettajan ammattietiikka ja eettiset periaatteet. <http://www.oaj.fi/cs/oaj/opettajan%20eettiset%20periaatteet> [Viitattu 28.2.2015]

Rissanen, P. 2002. Taidepedagogiikan puolustus. Teatterikorkeakoulu 2, 12–14.

Stenberg, K. 2011. Riittävän hyvä opettaja. Juva: Bookwell.

Teatterikorkeakoulu, 2013. Teatteriopettajan maisteriohjelma MA. http://www.teak.fi/Opiskelu/Koulutusohjelmat/Teatteriopettajan_maisteriohjelma_MA [Viitattu 3.4.2014]

Teatterikorkeakoulun hallituksen pöytäkirjaan liitetty muistio 28.9.1995, liite 1.

Uniarts, 2015. Teatteriopettajan maisteriohjelma. <http://www.uniarts.fi/teak/teatteriopettajan-maisteriohjelma> [Viitattu 28.1.2015]

Uusikylä, K. 2006. Hyvä, paha opettaja. Jyväskylä: Painopaikka Gummerus Kirjapaino.

Varto, J. 2011. Taidepedagogiikan käytäntö, tiedonala ja tieteenala: Lyhyt katsaus lyhyen historian juoneen. Teoksessa Anttila, E. (toim.) Taiteen jälki – Taidepedagogiikan polkuja ja risteyksiä. Helsinki: Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 40, 5-11.

Vilpa, E. 1994. Hyvä opettaja 3. Teoksessa Luukkainen O. (toim.) Hyväksi opettajaksi kasvu ja kasvattaminen. Juva: WSOY:n graafiset laitokset.

Vuorinen, R. 1998. Minän synty ja kehitys. Porvoo: WSOY-Kirjapainoyksikkö.

LIITTEET

Opinnäytetyössä käytetty aineisto

Ennen teatteriopettajan maisteriohjelman pääsykokeita kirjoitetut omat muistiinpanot 30.1.2013.

Teatteriopettajan maisteriohjelman aikana kirjoitetut muistiinpanot sekä omat päiväkirjamerkinnot 2013–2015.

Teatteriopettajan maisteriohjelmassa kirjoitettu kirje itselle 28.8.2013.

Teatterikorkeakoulun teatteriopettajan maisteriohjelmaan 2014 kirjoitettu seminaarityö *Älä tule paha ope, tule hyvä ope!* Kolmen teatteriopettajan maisteriohjelmasta valmistuneen käsityksiä teatteriopettajan maisteriohjelman merkityksestä teatteriopettajan työhön.

Seminaarityön työpäiväkirja 3.1.2014.

Teatteriopettajan maisteriohjelmasta valmistuneiden haastattelut:

Irene Kajo 3.3.2014

Sofia Koski 7.3.2014

Sami Nieminen 7.3.2014

Teatteriopettajan maisteriohjelman perusharjoittelun raportti 1.4.2014.

Taidepedagogiikan laitoksen perustaminen sekä elämäнкаari

1992	1993	1996	1997	2005	2011
Teatteri-ilmaisun opettajankoulutuksen suunnittelu alkaa	Ensimmäinen koulutusohjelma aloittaa	Taidepedagogiikan laitos perustetaan	Ensimmäiset opiskelijat aloittavat	Pedagogiikan laitoksen koulutusohjelmat muuttuvat maisteriohjelmiksi	Taideyliopisto syntyy Laitosrakenteet puretaan

Vuodenvaihteessa 1991–1992 Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskuksessa tehtiin kartoitusta, missä kaikkialla tuolloin järjestettiin sellaista taide- ja ilmaisukasvatuksen opetusta, jonka voitiin katsoa auttavan teatteri-ilmaisun opetusta ja opettajankoulutusta. Jos hajanaisia kursseja ei laskettu, lähinnä aihetta sivusivat Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen ilmaisutaidon opettajien pedagogiset opinnot sekä Turun taiteen ja viestinnän oppilaitoksen teatteri-ilmaisun ohjaajien opinnot. Tämän kartoituksen jälkeen vuoden 1992 alussa Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskus aloitti työn, jotta teatteri-ilmaisun opettajankoulutusta voisi järjestää korkeakoulutasoisina opintoina. Saman vuoden aikana Teatterikorkeakoulu saikin opetus-ministeriöltä vahvistuksen alkaa päävastuullisena suunnittelemaan ja toteuttamaan teatteri-ilmaisun opettajankoulutusta. (Häti-Korkeila 1993, 7-10)

Ensimmäinen toteutettu koulutusohjelma, joka aloitettiin 1993, päätettiin suunnata ammatissa toimiville teatteritaiteilijoille. Painopiste oli siis siinä, että taiteilijoille annettiin pedagogisia valmiuksia eikä niin, että pedagogeille annettaisiin taiteellisia valmiuksia. Pääalueita teatteri-ilmaisun pedagogisissa opinnoissa oli neljä: ammattitaidon kehittäminen taiteilijana ja opettajana, taideopetuksen teoreettiset perusteet, teatteri-ilmaisun opetukseen erikoistuminen ja organisaation kehittäminen ja johtaminen. Teatteri-ilmaisun opettajankoulutuksen aloittaminen edellytti myös tanssiopettajan

pedagogisten opintojen kehittämistä sekä uutena valo- ja ääni-ilmaisun opettajien koulutuksen järjestämistä. (Häti-Korkeila 1993, 9-10)

Teatterikorkeakoulun hallituksen pöytäkirjassa (28.9.1995, § 5) selvitetään taidepedagogiikan laitoksen perustamista Teatterikorkeakouluun 1.1.1996 alkaen. Pöytäkirjaan on myös liitetty Teatterikorkeakoulun silloisen rehtori Kari Rentolan johtaman METSÄ -työryhmän tuottama perustelumuistio, missä työryhmä erittelee taidepedagogiikan laitoksen kehittämissuunnitelmia, tulevia tehtäviä sekä laitoksen tarpeellisuuden perusteita. Pöytäkirjaan liitettyssä muistiossa eritellään myös METSÄ -työryhmän esitystä taidepedagogiikan laitoksen perustamisesta. (Teatterikorkeakoulun hallituksen pöytäkirja 28.9.1995, § 5) METSÄ- työryhmän, joka perustettiin helmikuussa 1995, tehtävänä oli koordinoita ja ohjata pedagogisen koulutuksen kehittämistyötä, osallistua konkreettisten toimenpiteiden toteuttamiseen sekä tehdä ehdotuksia Teatterikorkeakoulussa pedagogisen koulutuksen organisoinnista. (Teatterikorkeakoulun hallituksen pöytäkirja 28.9.1995, muistio liite 1)

Pöytäkirjassa sekä liitteenä olevassa muistiossa taidepedagogiikan tehtäviksi listattiin vastuu tanssinopettajien, teatterialan opettajien sekä valo- ja ääni-ilmaisun opettajien maisterin tutkintoon johtavasta koulutuksesta sekä teatteri- ja tanssipedagogisen julkaisutoiminnan edistäminen. Muita laitoksen tehtäviä olivat peruskoulutukseen sisältyvän opettajankoulutuksen, korkeakoulu-pedagogiikan, pedagogisesti suuntautuneiden jatko-opiskelijoiden työskentelyn sekä alan tutkimuksen edistäminen. Oli myös tärkeää, että kehittämishanke pohtisi yhteyksiä ja mahdollisuuksia esittävien taiteiden kehittämiseen. Koulutuksen yhtenä tavoitteena olisi taiteen ja taiteellisten prosessien muuntaminen pedagogiseksi tiedoksi, joka taas edellyttää ilmiöihin perehtyneen aktiivisen yhteisön. (Teatterikorkeakoulun hallituksen pöytäkirja 28.9.1995, muistio liite 1)

Perusteina taidepedagogiikan laitoksen perustamiselle oli taidekasvatuksen kehittämisen lisäksi taiteilijoiden monimuotoinen työnkuva. Esimerkkinä mainittiin monen näyttelijän toimiminen opettamistehtävissä. Myös tanssitaiteilijan työkuvaan kuuluu vahvasti opettaminen. Taiteen perusopetusta sekä ammatillista koulutusta järjestetään ympäri Suomea ja näihin opinahjoihin on tärkeää saada ammattitaitoisia eri taiteenalan opettajia. Tähän tarpeeseen tulisi Teatterikorkeakoulun vastata. Toinen peruste muistiossa oli teatteri- ja tanssialan pedagogisen jatkokoulutuksen tarkeys, sen kehittäminen sekä siihen liittyvä lisääntynyt oppilaiden kiinnostus. METSÄ -työryhmä piti tärkeänä, että Teatterikorkeakouluun saataisiin luotua yhteisö, joka olisi keskittynyt pedagogisiin jatko-opintoihin sekä tutkimukseen. Sen lisäksi tärkeänä perusteena taidepedagogiikan laitoksen perustamiseen pidettiin sitä, että vaikka opetuksen tasokkuudesta halutaan usein tehdä kilpailuvaltti koulutusmarkkinoille, olisi korkeakoulupedagogiikan keskiössä opetus ja oppiminen. METSÄ -työryhmä painotti, että opettajalla tulisi olla Teatterikorkeakoulussa työskentelynsä aikana mahdollisuus ammatilliseen ja persoonalliseen kasvuun sekä taiteilijana että taideopettajana. Teatterikorkeakoulun toiminnassa tärkeää on avoimen, vapaan ja kriittisen reflektion käynnistäminen, ylläpitäminen ja kehittäminen. (Teatterikorkeakoulun hallituksen pöytäkirja 28.9.1995, muistio liite 1)

Rehtori Lauri Siparin ja hallintojohtaja Riitta Väisäsen lausunnossa opetusministeriölle (5.12.1997) painotetaan opettajanpätevyyden tärkeyttä. Vaikka ilmaisutaito virallistettiin oppiaineeksi 1984 ja siitä eteenpäin on ilmaisutaidon opetus vain lisääntynyt lukioissa ja peruskouluissa, on ongelmana ilmaisutaidon opettajien koulutuksen vähäisyys. Heidän mielestään olisi siis erittäin tarpeellista, että pedagogisen kelpoisuuden lukioon ja peruskouluun tuottava opettajankoulutus olisi tarpeellista teatteri-ilmaisun alalla. (Teatterikorkeakoulun lausunto opetusministeriölle 5.12.1997)

Toisessa kirjoituksessa opetusministeriölle (5.2.1998) Sipari sekä Väisänen esittävät teatteri-ilmaisun korkeakoulutasoista opettajankoulutuksen perustamista Teatterikorkeakouluun. Viestissä painotetaan sitä, että on tärkeää sijoittaa teatteritaiteen opettajankoulutus taidemuodon oman korkeakoulun yhteyteen, koska Teatterikorkeakoulussa on teatteritaiteen opetuksen korkein asiantuntemus. Opetuksen on tärkeää tapahtua ympäristössä, missä teatteritaide on läsnä olevaa ja missä se voi ylläpitää tarvitsemaansa asiantuntemusta ja kehittyäkseen käydä syvällistä dialogia. Samassa viestissä muistutetaan, että draamapedagogiikalla on tärkeä tehtävä kouluympäristössä ja jotta sitä voi ammattimaisesti ja turvallisesti käyttää, on siihen oltava koulutus. (Teatterikorkeakoulun lausunto opetusministeriölle 5.2.1998)

Taidepedagogiikan laitos perustettiin 1996. Laitoksen johtaja Soili Hämäläinen avaa perustamisen syitä sillä, että Teatterikorkeakoulussa oli keskusteltu jo muutama vuosi tarpeesta paneutua syvällisemmin pedagogisiin kysymyksiin. Toisena syynä Hämäläinen pitää sitä, että pedagoginen koulutus oli aikaisemmin hajallaan ja nyt haluttiin tuoda ihmiset yhteen. Ajankohdan syyt laitoksen perustelemiselle oli otollinen, koska korkeakoulussa oli siirrytty kaksipuoliseen tutkintorakenteeseen. Koulutuksen sisältöä Hämäläinen kuvaa spiraalina, joka rakentuu tekemisestä, kokemuksesta ja teoriasta. Tärkeintä on kuitenkin se, ettei pedagogiikka ajaudu erilleen taiteen tekemisestä, koska pelkkä pedagogiikka on kuollutta. (Vänttinen 1996, 30–31)

Teatterikorkeakoulu on kokenut nyt paljon muutoksia lyhyessä ajassa. Saadakseni muutoksista ja sen vaikutuksista teatteriopettajan maisteriohjelmaan, kävin sähköpostikeskustelua Teatterikorkeakoulun tanssin- ja teatteriopettajan maisteriohjelmien suunnittelijan Justiina Westerisen kanssa. Hän kertoi, että kun vuonna 1997 ensimmäiset opiskelijat aloittivat pedagogiikan laitoksella, laitoksella oli kaksi kaksivuotista koulutusohjelmaa: tanssin- ja teatteri-ilmaisun opettajan koulutusohjelmat. Tämä kuitenkin muuttui, kun vuonna 2005 yliopistotutkinnot jaettiin koko

maassa 3-vuotisiin kandiohjelmiin ja 2-vuotisiin maisteriohjelmiin nk. Bolognan prosessin mukaisesti eurooppalaisen käytännön mukaan. Tämän jälkeen on Teatterikorkeakoulussa puhuttu teatteriopettajan maisteriohjelmasta eikä enää koulutusohjelmasta. (Westerinen, 8.4.2014)

Kuvataideakatemian, Sibelius-Akatemian sekä Teatterikorkeakoulun hallitukset allekirjoittivat perustamissopimuksen 15.11.2011 ja näin alkoi uusi aika, Taideyliopiston aika. (Uniarts, 31.3.2014) 1.8.2013 astui voimaan uusi Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun ohjesääntö, joka löi lukkoon laitospurkamisen. Entisen tanssi- ja teatteripedagogiikan laitoksen, jonka sisällä sijaitsivat teatteriopettajan maisteriohjelma ja tanssinopettajan maisteriohjelma ja joilla oli yhteinen laitosjohtaja, tilalla on teatteriopettajan maisteriohjelma ja tanssinopettajan maisteriohjelma, joilla on omat johtajansa. (Westerinen, 8.4.2014)

Lähteet:

Häti-Korkeila, M. 1993. Teatteri-ilmaisun opettajankoulutus. Teoksessa Nurmi, A-M. (toim.) Tie teatteri-ilmaisuun. Helsinki:Yliopistopaino.

Teatterikorkeakoulun hallituksen pöytäkirja 28.9.1995.

Teatterikorkeakoulun hallituksen pöytäkirjaan liitetty muistio 28.9.1995, liite 1.

Teatterikorkeakoulun lähettämä viesti opetusministeriölle 5.2.1998. Teatteri-ilmaisun opettajien koulutus.

Teatterikorkeakoulun lähettämä viesti opetusministeriölle 5.12 1997.

Vänttinen, P. 1996. Taidepedagogiikka liittyi laitosperheeseen. Teatterikorkeakoulu 1, 30–31.

Westerinen, Justiina. Sähköpostikeskustelu 8.4.2014.

Seminaarityön haastattelukysymykset

- 1) Millaisia teatterialan töitä teit ennen kuin aloitit opiskelun Teatterikorkeakoulun teatteriopettajan maisteriohjelmassa tai taidepedagogiikan laitoksella?
- 2) Miksi opettajuus/pedagogiikka?
- 3) Miksi päätit hakea Teatterikorkeakoulun teatteriopettajan maisteriohjelman tai taidepedagogiikan laitokselle?
- 4) Mitä toivoit saavasi kyseiseltä koulutukselta?
- 5) Muuttuivatko toiveet/tavoitteet koulutuksen aikana?
- 6) Kohtasivatko koulun tavoitteet omat tavoitteesi?
- 7) Mikä oli olennaisinta koulutuksessa?
- 8) Jäitkö kaipaamaan jotain koulutuksesta?
- 9) Muutuitko pedagogina/opettajana?
- 10) Miten koulutus näkyy työssäsi?
- 11) Millainen on hyvä opettaja?

Jatka lausetta -osio koostui seuraavista lauseenaluista:

- 1) Taidepedagogiikka on...
- 2) Itse opin parhaiten, kun...
- 3) Olen hyvä opettaja, koska...
- 4) Opettajuudessa hienointa on...
- 5) Teatterikorkeakoulun teatteriopettajan maisteriohjelma on tärkeä, koska...
- 6) Jos koulutusohjelma loppuisi...
- 7) Opettajan ja pedagogin ero on...
- 8) Tärkein asia, mitä sain teatteriopettajan maisteriohjelmasta...

*Teatteriopettajan maisteriohjelman,
ykkösvuosisuorituksen mallihops
2013–2014*

Opintojaksot	Opintopisteet				Yht.
	I vuosi		II vuosi		
	SL	KL	SL	KL	
OPETTAJAN PEDAGOGISET OPINNOT (60 OP)					
Taidepedagogiikan perusteet					20
* Kasvatuksen historialliset ja filosofiset perusteet, PA01	4				
* Dialogisuus taideopetuksessa, PA02		4			
* Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa, PA03		4			
* Taidekasvatuksen erityispedagogiikka, PA04				4	
* Taidepedagogiikan tutkimusmenetelmät, PA05	4				
Tanssin ja teatterin oppiminen ja opettaminen, yhteiset jaksot					10
* Johdanto tanssin ja teatterin oppimiseen ja opettamiseen, PB01	4				
* Tanssi- ja teatteripedagogiikan tutkimusseminaari, PB02		6			
Lähestymistapoja teatterin opettamiseen ja ohjaamiseen					5
* Taiteellis-pedagoginen työpaja, PB03m	1			2	
* Näyttelijäntyö, PB03o				2	
* Kansainvälinen yhteistyö, PD01l					
Teatteripedagogiikan laboratorio					5
* Teatteripedagogiikan laboratorio 1, PB04d	1				
* Omat oppitunnit, PB04c	1				
* Tanssi- ja teatteripedagogiikan laboratorio, PB04f		1			
* Teatteripedagogiikan laboratorio 2, PB04e				2	
Opetusharjoittelu					20
* Perusharjoittelu PC01	2	6			
* Syventävä harjoittelu PC02			8	4	
SYVENTÄVÄT OPINNOT (60 OP)					
Teatteri ja tanssi yhdessä					6
* Havainto ja liike, PD01a		1			

* Liikeimprovisaatio teatterilaisille, PD01h * Nuoret katsojat ja Devising, 10-NODTEOMA01 TAI Soolotyöpaja, PD01k		2 3*			
Somaattinen työskentely * Jooga, PD02b * Äänenkäyttö, PD02h TAI Interactive with the Inner partner, PD02k * Keho ja havainto, PD02l * Jooga PD02b TAI Tai Chi PD02m	2 1	1	1		5
Taiteellis-pedagoginen tapahtuma, PD04			10		10
Tieni taiteilijaksi ja opettajaksi * Tähänastiset askeleeni, PE01a	4				4
Teatterityö * Ohjaajantyö: teksti ja toiminta, PE02l * Teksti ja tilanne, PE02n * Teatteri ja tanssi yhdessä –jaksosta siirretty 1 op * Dramaturgia ja esitysanalyysi, PE02p	4	1 1*	4		10
Valinnaiset opinnot Vapaavalintaisia opintoja tutkintoon kuuluu kahden vuoden aikana yhteensä 5 op	2		1	2	5
Opinnäyte * Opinnäyteseminaari, PG01 * Opinnäytteen osiot, PG02				2 18	20
YHTEENSÄ	30	30	30	30	120